

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

NÁPADNÍK HER PRO JAZYKOVOU VÝCHOVU

Metodická příručka

Mgr. Iva Nesvadbová, Mgr. Jana Juránková, Mgr. Martina Lenhartová,
Mgr. Leona Šponarová, Věra Krsková

2012

Základní škola praktická a základní škola speciální Králíky

OBSAH

HLÁSKY, SLABIKY, SLOVA	1
VĚTY	15
Ú – Ů VE SLOVECH	18
ABECEDA.....	19
SOUHLÁSKY.....	22
SLOVA S Ě.....	23
HLÁSKOVÁ SPODOBA	24
VELKÁ PÍSMENA.....	25
VYJMENOVANÁ SLOVA.....	26
PODSTATNÁ JMÉNA	30
PŘEDLOŽKY	34
ČÍSLOVKY	35
PŘÍDAVNÁ JMÉNA	35
SLOVESA	36
SLOVNÍ DRUHY	38
SHODA PŘÍSUDKU S PODMĚTEM	40
VYUŽITÍ LISTŮ S NALEPENÝMI OBRÁZKY	40

Metodická příručka vznikla v rámci projektu Škola plná života, reg. č. CZ.1.07/1.2.13/03.0003.

HLÁSKY, SLABIKY, SLOVA

Vyvození písmenek

Pomůcky: knížka pohádek, papír, ...

Pohádkou, písničkou (místo slov dané písmenko – aaaa), vytrhávání písmenek z papíru, živá písmenka – ztvárnění pomocí svého těla

Předved' písmeno

Pomůcky: žádné

Vedoucí hry pošeptá hráči hlásku. Jeho úkolem je postavit se tak, aby vytvořil tvar písmene označujícího danou hlásku – ostatní hádají, o jaké písmeno se jedná. Pokročilejší – sestavení celého slova.

Značkování

Pomůcky: barevné lepicí lístky s písmeny

Žáky rozdělíme do skupin. Každá skupina dostane jinak barevnou sadu lístků. Na povel musí označkovat věci kolem sebe, které začínají na dané písmeno (které mají napsáno na lístku). Na označkovanou věc již nesmí jiná skupina přilepit své písmeno. Vítězí ten, kdo se nejdřív zbaví lístečků.

Mluvicí slovník

Pomůcky: žádné

Představ si, že se porouchal slovník. Od daného písmene říkej plynule všechna slova, která tě napadnou. Kdo jich řekne nejvíce?

Schody

Pomůcky: kartičky „schody“

Připravíme si kartičky, které rozdělíme na polovinu (podobně jako kostky u domina). Na jednu část napíšeme písmeno (slabiku) tiskací, na druhou psací. Karta musí obsahovat odlišná písmena, žádné písmeno se nesmí objevit vícekrát. Žáci položí na lavici jakoukoliv kartu, pod pravou část musí přiložit stejné písmeno napsané jinak (tiskací, psací). Tak pokračuje až do konce, poslední písmeno se shoduje s 1. písmenem (obdobou – obrázek – slovo = čtení s porozuměním)

b	P				
	P	d			
		d	t		
			t	a	
				a	b

Bingo

Pomůcky: čtverečkový papír

Připravíme si tiket – čtverečkový papír rozdělíme na 9 polí (3 x 3). Žáci si natipují tiket (písmena, slabiky – do každého políčka napíší jednu). Poté říkáme slova – pokud slovo obsahuje písmeno či slabiku, kterou má žák v tiketu, škrtně si ji. Kdo bude mít jako první linii, rohy, celé bingo?

Hra na rybáře

Pomůcky: kovové vršky od piva, limonády (s nalepenými písmeny), „udice – klacek s provázkem, na konci magnet, krabice

Na kovové vršky nalepíme písmenka (jsou-li od piva, pečlivě je zamaskujeme). Žáci mají udice (klacek, na provaze je připevněn magnet) a loví z krabice písmenka. Využití je pestré – čtení písmenek, skládání slabik, slov, dělení hlásek, ...

Obrázky a mřížky

Pomůcky: karty s obrázky

Vytvoříme karty s obrázky (možno využít obrázky ze starých učebnic, časopisů, letáků). Pod obrázek nakreslíme mřížku, která má tolik okének, kolik má dané slovo hlásek. Probírané písmeno – zakreslí se do toho okénka, kde se ve slově nachází (E – obrázek mrkve, mřížka

			e	
--	--	--	---	--

Rozpočítadla

Pomůcky: žádné

Na koho to slovo padne, vymyslí slovo, které začíná na ... (A, B, ...), končí na dané písmeno apod.

Samohlásky: A, e, i, o u, (-a-) y, samohlásky to jsme my.

Mart'anská hra

Pomůcky: knížka pohádek, papír, ...

Žáci na jedno nadechnutí vysloví postupně všechny samohlásky – áéíóú – drží hlas až do ztracena.

Hra na šamana

Pomůcky: tabule – flipchart, křída - fix

Hra v tureckém sedu, ruce na kolena, palec a ukazováček jsou semknuty. Učitel napíše na tabuli např. jméno a příjmení dítěte, předmět apod. Potom vymaže všechny souhlásky a zůstanou tak na tabuli jenom napsané samohlásky. Např. ČESKÝ JAZYK – EÝAY.

(Obměna: Mohou si napsat každý své jméno a příjmení).

Skleněná stěna

Pomůcky: žádné

Potichu říkám samohlásky, uhádneš je? Může se i říkat slabika, slovo. Lze hrát ve dvojicích – sbírání bodů.

Na schovávanou

Pomůcky: lístečky s písmeny

Ráno učitel schová po třídě lístečky. Děti ráno hledají lístky s písmenky, zapíší si je, přečtou (tiskací – psací). U schovaných kartiček by měl být vidět rožek. Kdo nasbírá více? Kdo složí z nasbíraných lístků slovo?

Na co myslím?

Pomůcky: žádné

Myslím na slovo, které začíná na MA – kdo uhádne? (každý říká slova s počáteční slabikou MA – maminka, maso, malina, ...). Těžší verze – udat i počet slabik.

Jede vláček

Pomůcky: žádné

Jede vláček kolejaček, veze po..... – Děti jsou zapojeny coby vagónky, jedou po třídě, na daný povel každý vagónek musí říct slovo začínající na danou slabiku.

Budíček

Pomůcky: žádné

Děti leží na lavici, spí. Probudí je daná hláska (např. p). Učitel říká slova, když slovo obsahuje danou hlásku (postel), probudí se, zvednou se (postupně lze dohodnout, že p probouzí, je-li na začátku slova, uprostřed, na konci).

Zajímavé čtení

Pomůcky: vystřihovánky – drak s mašličkami (s písmeny), strom s jablíčky, stromeček s ozdobami, ...

Na magnetickou tabuli připevníme draka s mašličkami, strom s jablíčky, stromeček s ozdobami, ... Na lístečky napíšeme písmena, slabiky, slova, děti chodí k tabuli, odebírají lístečky (mašličky,...). Pokud přečtou správně, ponechají si je, přečtou-li špatně, jdou si sednout a vystřídá je další. Kdo více?

Podtrhávání

Pomůcky: časopisy, texty

Žáků rozdáme text z časopisu, z listu, ve kterém mají za úkol zakroužkovat určená písmena, slabiky, tvrdé slabiky, měkké slabiky atd.

Pexeso s písmeny

Pomůcky: pexeso s písmeny

Žáci hledají vždy dvě shodná písmenka, pojmenují je nahlas (dvojice mohou být – psací a tiskací, velké – malé, hůlkové atd.).

Pexeso s obrázky a písmeny

Pomůcky: pexeso

Žáci hledají vždy obrázek a k němu počáteční písmeno. Obrázky podlepené či označené jednou barvou, písmena zase barvou jinou.

Písmenková skládačka

Pomůcky: rozstříhané karty s písmeny

Připravít si tiskací písmena na papír, rozstříhat na proužky (náročnější varianta je rozstříhané na jiné části) a z nich složit zpět písmenko.

Vytrhej písmeno

Pomůcky: papír

Žáci dostanou papír, ze kterého co nejlépe vytrhají a složí dané písmeno. Písmeno nemusí být z jednoho kusu papíru.

Jinou variantou může být vytrhávání písmene z jednoho kusu, vytrhávání poslepu.

Prší

Pomůcky: kartičky s písmenky

Připravíme si větší množství kartiček s písmeny, které rozsypeme na zem – prší písmenka. Žáci si vyberou např. písmena, která si položí pod sebe na lavici, na koberec – budou to

počáteční písmena ve větě. Větu mohou žáci říct nahlas nebo ji začnou hledat další písmenka a větu z nich skládat.

Skládej slova

Pomůcky: tabulka s okénky, kartičky s písmenky

					p
					e
					s

Žáci mají tabulku s okénky, do kterých se snaží např. v daném limitu složit slova o 3 písmenkách. Hru můžeme obměnit tím, že slova skládá skupina žáků.

Čárkovaná

Pomůcky: slova na tabuli

Na tabuli jsou napsaná slova, která obsahují krátké nebo dlouhé samohlásky. U dlouhých samohlásek jim však chybí čárky, které mají žáci najít a dopsat.

Háčkovaná

Pomůcky: slova na tabuli

Na tabuli jsou napsaná slova, některá z nich obsahují háček, který však ve slově chybí. Žáci mají za úkol tato slova vyhledat a háček doplnit.

Hláška nás probudí

Pomůcky: žádné

Žáci „spí na lavici“ – mají hlavu skloněnou, nedívají se. Učitel určí hlásku, na které budou žáci reagovat tím, že zvednou hlavu – probudí se. Učitel říká slova, ve kterých se střídavě vyskytuje daná hláška a žáci se probudí, když ji ve slově uslyší.

Slož vzkaz

Pomůcky: plato od vajíček, nastříhaná písmena např. z časopisů, novin

Žáci si nastříhali různá písmenka z časopisů, novin a shromáždili si je přehledně do platu od vajíček. Po nashromáždění dostatečného množství mají žáci za úkol složit z písmenek vzkaz, zprávu např. pro rodiče, sourozence, kamaráda atd. Vzkaz si mohou nalepit na papír, doplnit nakresleným, vystřiženým obrázkem.

Tvoření slov

Pomůcky: lístečky s písmeny (rozstříhaná slova)

Kdo vymyslí více slov z daných písmen? (každé je možno použít ve slově pouze 1x, lepší je písmena napsat na lístečky, skládání slov) – LSOEP = osel, les, pole, posel, pes, ..

Další vhodná slova – vinohrad, lokomotiva, mateřídouška

Pracovní lokomotiva

Pomůcky: žádné

Ke každému písmenku daného slova napiš nové slovo (OSEL – oliva, sysel, eskymák, liška)

Píšeme SMS

Pomůcky: žádné

Napíšeme nějaké slovo. Děti musí vytvořit SMS zprávu, jejíž slova začínají na dané písmeno – dodržet pořadí. Při čtení – čteme bez háčků, čárek (BUDISLAV – **B**udu **u** **D**any **i** **s** **l**avorem **a** **v**anou.)

Jazykové počty

Pomůcky: žádné

Přečteme (nebo napíšeme) rovnici: KRAB + KOLO + RÓZA + KÁRA = KOZA. Jak výsledek vznikl? Další rovnice:

OCET + HRAD + PLES + STŮL =

MASO + PLÁN + KROJ + PARK =

KINO + KOST + POLE + PERO =

OHEŇ + ÚSEK + KREV + OBAL =

SRNA + KNOT + KLÍH + STOH =

Vymyslíš podobnou rovnici pro ostatní?

Přesmyčky

Pomůcky: žádné

Přeměna pořadí písmen:

Rostliny:

- HAD JÍ NOK (JAHODNÍK)
- CO JE LITR? (JITROCEL)
- KEŘ NEMÁ H (HEŘMÁNEK)
- ČEKALS PŘI? (PŘESLIČKA)
- LIST A KOV (KOSTIVAL)
- Č NESKÁČE (ČESNÁČEK)

Obchody:

- VORY A TOPOL (POLOTOVARY)
- LÉK RANÁM (MLÉKÁRNA)
- ANI NELEZ (ZELENINA)
- OSMÁ (MASO)
- PROVANTY (POTRAVINY)
- KAT KOMISE (KOSMETIKA)

Hry s písmeny

Pomůcky: sada písmen

- Doplní stejná písmena do 3 slov: ---s, ---d, ---m (kla), --t, --d, --ch (le), ...
- Vymysli co nejvíce slov se skupinou pes (pestrý, pestrost, pestrobarevný, kapesník, pestík, ostropestřec, ...)
- Doplnování písmen do slov (k----t, o----t, ...)
- Posouvání daných hlásek (KL----, K-L----, K--L----, K---L----, atd. = Kláda, KoLize, KvaLt, KameLot, KovadLina, ...)
- Sada písmen – dvojnásobek samohlásek – utvoř podstatná jména, slovesa, slova dvojslabičná, ...
- Tvorba sloganů na názvy výrobků (IRON = Intenzivně Ruší Okenní Nečistoty, LADA = Levné A Dokonalé Auto, ...)
- Nakresli obličej z písmen

- Která písmena můžeš svislou čarou rozdělit tak, že mají obě poloviny stejné?
- Napiš slovo na tabuli tak, že vynecháš všechny souhlásky (samohlásky) – žáci doplňují slovo, později celé věty.
- Čteme slova odzadu – kdo řekne správně?
- Napiš 3 slova, která mají např. „d“ na začátku slova, na konci slova
- Napiš 3 slova, která začínají např. velkým písmenem „A“
- Kolik napíšeš slov, která začínají např. písmenem „m“ za 2 minuty?

Obrázky

Pomůcky: obrázky

Učitel ukazuje obrázky a žáci říkají počáteční písmeno či poslední písmeno.

Slovní fotbal

Pomůcky: žádné

Žák řekne slovo, další utvoří slovo na poslední písmenko a další opět na poslední.

Hra na detektiva

Pomůcky: karty se slovy

Připravíme si karty se slovy, ze kterých si žáci vytáhnou slovo a snaží se v něm odhalit, vypátrat ještě další ukryté slovo.

Příklad: LOKOMOTIVA - uvnitř se skrývá slovo OKO, IVA.

Hru lze i ztížit a hledat slova, která se dají utvořit z písmenek ve slově.

Příklad: LOKOMOTIVA - lok, kolo, mok, mol, Ota, Otká, kotva, kilo atd.

Hra na veverky (délka samohlásek)

Pomůcky: žádné

Učitel říká slova, děti skáčou jako veverky dle délky slabiky – krátká = krátký skok, dlouhá = dlouhý skok. Před skokem lze ukázat délku slabiky rukou (tečka, čárka).

Délka slov dle slabik

Pomůcky: kartičky s čísly

Ve třídě rozmístíme kartičky s čísly 1 – 4, které znázorňují počet slabik. Poté děti chodí v kroužku, pustíme jim písničku – přestaneme, řekneme slovo, děti se přemístí k číslu, které znázorňuje počet slabik v daném slovu (babička – 3, ..). (Místo reprodukováné písničky mohou děti zpívat, reagují na učitelovo písknutí)

Módní přehlídka

Pomůcky: obrázky

Dětem rozdáme obrázky. Před tabulí se přijdou předvést obrázky, jejichž počáteční písmenko je b, (které mají 2 slabiky, které končí na, které mají 3 samohlásky, ...)

Obrázková kimovka

Pomůcky: obrázky nalepené na čtvrtce

Práce se sadou nalepených obrázků na čtvrtce. Ukážeme dětem, řekneme si, jaké obrázky se na čtvrtce nacházejí. Pak otočíme, děti zapisují do sešitu všechny obrázky, které si zapamatovaly. Pak další práce s obrázky – roztříd' slova dle počtu slabik, co k čemu patří? (např. jablko, hruška,...), roztříd' slova dle rodů podstatných jmen, ..

Posouvání slabik

Pomůcky: žádné

Zvolíme slabiku. Vytvoříme pyramidu tak, že před zvolenou slabiku postupně přidáváme další slabiky: Tel – Kotel – Krotitel – Předplatitel – Pozorovatel

Hádanky

Pomůcky: žádné

Jaké slovo si myslím? 1. hláska je první tvrdou hláskou ve slově kočka, 2. hláska je 1. samohláskou ve slově slovo, 3. hláska je poslední obojetnou souhláskou, 4. hláska je poslední hláskou ve slově křída. (KOZA)

Telegram (SMS)

Pomůcky: žádné

Z prvních písmen daného slova napiš telegram (SMS): (PRAHA – Pošli Rychle Atlas Hub Alena)

Tvoříme slabiky

Pomůcky: sada souhlásek a samohlásek pro každé dítě

Každé dítě dostane sadu souhlásek a samohlásek. Na daný pokyn si vezme jednu kartu a hledá kamaráda, se kterým by vytvořil slabiku.

Rozstříhaná slova, věty

Pomůcky: rozstříhané věty

Věty rozstříháme na slabiky nebo slova na písmena – kdo dříve složí?

3 zakleté hory

Pomůcky: papír, samolepky s písmeny, slabikami

Nakreslí 3 hory nad sebou. Nejmenší hora bude měděná, prostřední hora bude stříbrná a nejvyšší hora bude zlatá. Na každé hoře jsou úkoly – od nejlehčích po nejtěžší (nalepíme). Žáci se snaží postupně vystoupat na nejvyšší horu.

(Př. Nejnížší hora - žák přečte písmena typu: A M N L ..., Prostřední hora - žák přečte písmena typu: B l M p k ..., Nejvyšší hora - žák přečte slabiky: Ma La Pe Pu Pi ...)

Přechod přes lávku

Pomůcky: balící papír s napsanými písmeny (lávka)

Nakreslí jámu, která bude představovat rybník, přes který vede lávka. Na lávce jsou napsaná písmena (např. A o ů á apod.). Žák čte písmena jdoucí za sebou. Pokud čte správně, dostává se na druhý břeh. Pokud nějaké přečte špatně, spadne do vody a třída zavolá BÁC nebo BUM a ve hře pokračuje další žák.

Dobývání zámku

Pomůcky: lístky s písmeny, záložky do knížky (či jiná odměna)

Nakreslí schody (nebo využijeme stávající schody). Na schodech jsou napsané slabiky (nebo rozmístěné lístečky). Žák čte slabiky a dostává se postupně po schodech nahoru. Schody vedou do zámku, ve kterém je zavřená princezna, kdo se dostane po správně přečtených slabikách až nahoru k princezně, vysvobodí ji a získává klíč do zámku (klíčem je záložka do knížky).

Hříčky

Pomůcky: žádné

Vymysli slova, ve kterých se vyskytuje slabika, která obsahuje písmeno *a* (a, e, i, o, u, y).

Obměna – mohou vymýšlet slova jednoslabičná, dvojslabičná,

(např. A - Jan, dává, kanava, paraolympiáda

E - erb, berle, energie, nebereme

I - lis, kiwi, Sicílie, infinitiv

O - los, sokol, kolotoč, obrazotvornost)

Smutná slabika

Pomůcky: žádné

Učitel řekne slabiku např. vo.... Žáci hledají kamarádku smutné slabiky, vymýšlejí nová slova např. : vo-zí, vo-lá,

Najdi slovo k obrázku

Pomůcky: kartičky s obrázky a slovy – dvojice (domino)

Děti dostanou kartičky – na některých jsou obrázky, na těch druhých jsou slova – pojmenování obrázků. Děti musí vytvořit dvojice slov. (obdoba – vytvořit kartičky jako na domino, na jedné polovině obrázek, na druhé polovině slovo.)

Trojslabičná slova

Pomůcky: sady kartiček s devíti slabikami

Pro každé dítě vytvoříme kartičky s devíti slabikami, které po složení dávají trojslabičné slovo. Kdo dříve poskládá všechna tři slova?

Řetěz slov

Pomůcky: kartičky se slovy (a la slabikový slovní fotbal)

Vytvoříme si kartičky, na které napíšeme slova tak, aby vždy následující slovo začínalo na konečnou slabiku předchozího slova (obdoba slovního fotbalu, schodů) Při sestavování dbáme na to, aby poslední slovo navazovalo na počáteční. (maso – sova – vata – taška – kala – lama)

Asociace

Pomůcky: žádné

Žáci sedí v kroužku. 1. řekne slovo (podstatné jméno), 2. přidá k němu dvojici na základě asociace – co se ti vybaví? A řekne, proč to slovo řekl. (1. auto, 2. táta (jezdí s ním), 3. dárek (táta mi dal dárek), 4. narozeniny (dárek k narozeninám), 5. dort (dostal jsem jej k narozeninám), 6. maminka (upekla mi jej), 7. peníze (maminka mi dává kapesné), atd.

Změna identity

Pomůcky: žádné

Jsi tajný agent FBI a musíš si změnit své jméno. Změníš si ho tak, že ke svému jménu nebo příjmení přidáš nebo ubereš předpony. Utvoř různé varianty, vyber tu, která se ti líbí.

Trojice

Pomůcky: žádné

Vytvoř trojici slov: 1. bude zdrobnělé, 2. neutrální, 3. ošklivé, hanlivé (ale slušné!) – nožička – noha – hnáta, maminka – máma – mamiňák

Písmenková – slabiková kimovka

Pomůcky: prázdné tabulky žákům

Připravíme pro děti tabulku 2x5 okének. Stejnou tabulku namalujeme na tabuli. Do každého okénka napíšeme písmeno (slabiku), střídáme velká - malá písmena, tiskací, psací, ...

Necháme žáky dívat se na tabulku (cca 1 minutu), pak schováme, děti musí zakreslit do svých tabulek. Kdo zapíše správně?

b	<i>m</i>	<i>d</i>	<i>a</i>	<i>v</i>
É	Ř	ě	O	y

Slovní pohotovost

Pomůcky: velké karty s písmeny

Ukážu kartu s písmenem. Kdo jako první vysloví slovo, které začíná (končí) tímto písmenem, získává bod.

Lov písmen

Pomůcky: kartičky s písmeny v pytlíku

Vytáhni si písmeno. Do 30 sekund musíš říct 3 (5) slova, která začínají tímto písmenem.

Pokud se ti nepodaří, vracíš písmeno do pytlíku. V opačném případě si je necháváš. Kdo bude mít nejvíce písmen?

Obrázkové domino

Pomůcky: obrázkové domino

Nastříháme si kartičky, rozdělíme si je na polovinu. Na každou polovinu nakreslíme (nalepíme) obrázek. Děti si vezmou 3 kartičky. Jedna karta se obrátí, ostatní karty zůstanou rubem nahoru. Hráči přikládají k předešlé kartičce svoji kartu, pojmenují obrázek. Oba musí začínat na stejné písmeno (např. tráva – talíř, žížala – židle, ...). Nemá-li, bere si tak dlouho z hromádky karet, dokud nenajde vhodnou kartičku s obrázkem. Vyhrává ten, kdo nemá žádnou kartu (a ani na hromádce žádná nezůstala).

Obměna – obrázky k sobě musí patřit významem – asociací, musí se zdůvodnit (např. táta – auto – kolo – kluk...)

Sbíráme slova

Pomůcky: lístky s obrázky, razítka

Žáci si chodí pro lístečky s razítky obrázků, napíší, co je na obrázku. Kdo nasbírá co nejvíce slov?

Tvoříme slova

Pomůcky: žádné

Na tabuli jsou napsány sloupky s názvy např.

Jídlo	Pití	Sport	Jméno dívky
dort	Káva		

Žáci vymýšlejí jídlo, ve kterém je písmeno např. „o“ - dort (a dopíší ho do správného sloupce), pití, ve které je písmeno např. „á“ – káva, atd.

Na houbaře

Pomůcky: košík, papírové houby s nadepsanými slabikami

Žáci chodí s košíkem a sbírají po třídě rozmístěné slabiky – houby. Z nich si potom sestavují libovolná slova, která ani nemusí dávat smysl. Pokud se jim nepodařilo sestavit slovo, mohou si jít pro jiné houby – slabiky.

Pytlíky

Pomůcky: pytlík, kartičky se slabikami

Na tabuli jsou nakreslené pytlíky či žáci dostanou pytlíky se slabikami, které se v pytlíku pomíchaly. Kdo sestaví ze smíchaných slabik slovo? To si napíše na tabuli.

Obrázky na určování počtu slabik

Pomůcky: obrázky, karty s tečkami, které znázorňují počet slabik

Učitel ukazuje obrázky, žáci vytleskají počet slabik. Hru můžeme obměnit tím, že na magnetickou tabuli připevníme lístek s 1 tečkou, 2 tečkami, 3 tečkami. Na koberec položíme obrázky, žáci si pro postupně chodí. Vezmou si obrázek, vytleskají počet slabik a podle počtu zařadí pod správný počet teček.

Hra se slabikami

Pomůcky: žádné

Napiš 3 slova, ve kterých je např. slabika „pe“ a další slabiky

Napiš 3 slova pouze s 1 slabikou, se 2 slabikami, se 3 slabikami atd.

Zkus vymyslet co nejdelší slovo, spočítej slabiky.

Čtení slov pozpátku

Pomůcky: kartičky s napsanými slovy hůlkovým písmem

Učitel přečte slovo pozpátku a hráči mají za úkol říci slovo normálně.

Na básníka

Pomůcky: žádné

Jeden hráč řekne slovo a další na něj musí vytvořit rým.

Slova končící na ...

Pomůcky: žádné

Hráči musí říci slova končící na danou koncovku.

Slovní kulomet

Pomůcky: žádné

Zástupce každého družstva říká slova začínající na předem zvolená písmena.

Slovní běhací fotbal

Pomůcky: kartičky se slovy

Učitel si napíše řetězec slov např. 30, které na sebe navazují jako slovní fotbal. Slova musí začínat a končit vždy na 2 písmena.

Tedy: počítač - AČkoli - LIkvidace - CEdulka - KAntor - ORangután, atp.

Slova rozstříháme a nakreslíme ke každému slovu šipku.

Slova rozmístíte po třídě tak, aby šipka prvního slova POČÍTAČ směřovala přibližně směrem na druhé slovo AČKOLI. Šipka u slova AČKOLI musí směřovat na slovo LIKVIDACE, atd.

Samotná hra pak probíhá tak, že hráči chodí s tužkou a papírem a musí objevit celý řetězec slovního fotbalu. Vyhrává ten nejrychlejší.

Dětem se může říct poslední slovo celého řetězce, aby věděly, kdy mají hotovo, nebo se může šipka posledního slova nasměrovat nesmyslně do zdi, popřípadě jakýmkoli jiným způsobem označit posledního slova slovního fotbalu.

Slova se rozmístí tak aby byla všechna dobře vidět, ale můžou se směry překrývat i s jinými slovy.

Vhodné je vymyslet řetězec slov takový, ve kterém se neopakují dvě koncová písmena, aby nedocházelo k neshodám.

Dokola chodíme

Pomůcky: obrázky s předmětem, ...

Obrázky dát do košíčku a děti chodí okolo něj a říkají „Dokolečka chodíme, co je v koši, nevíme. Co je v koši, kdo to ví? (Janička) nám odpoví.“

Jmenované dítě si vybere obrázek z košíku a pojmenuje ho.

Vyhledej a povídej!

Pomůcky: kartičky s tematickým okruhem (zvířata, hračky, ...)

Děti vyhledávají kartičky, musí obrázky pojmenovat a pokusit se vymyslet několik dalších slov daného tématu.

Nadřazené pojmy

Pomůcky: obrázky stejného tematického okruhu

Vybereme 2 obrázky stejného tematického okruhu, děti musí říct nadřazený pojem (např. jablko, jahody, víno = ovoce).

Zdrobněliny

Pomůcky: libovolné obrázky (podstatná jména)

Obrázky držíme ve vějíři jako karty, každé dítě si vytáhne jeden obrázek, musí jej pojmenovat a vytvořit zdrobnělinu: např. ruka – ručička.

Pohádková zem

Pomůcky: libovolné obrázky (podstatná jména)

Vybereme několik kartiček a vyprávíme dětem: „Byla jednou jedna pohádková zem a v té zemi bylo všechno ...“ Určíme jednu vlastnost (např. kouzelné, popletené, ...). Děti si pak vytahují kartičky a užívají přídavné jméno ve spojení s podstatným jménem na obrázku (kouzelné domy, kouzlený pán, kouzelná kniha, ...).

Kde je obrázek?

Pomůcky: libovolné obrázky (podstatná jména)

Procvičujeme předložky (pod, na, v, za) a příslovce (nahore, dole, vedle, mezi, ...). Dáváme dětem instrukce: „Dej obrázek na stůl, pod židli, vedle vázy, do boty, ...“, a pak se ptáme: „Kde je obrázek kohouta?“ Děti ho musí najít a pojmenovat umístění se správnou předložkou. Pokud dítě správně odpoví, obrázek si nechá, pokud ne, obrázek vrátí.

Řekni opak

Pomůcky: obrázky s významovými slovy – slovesa, přídavná jména, ...

Vybereme vhodné obrázky, děti k nim uvádějí významově protikladná slova (směje se – pláče, mladý – starý, leží – stojí). Můžeme procvičovat i bez obrázků (špinavý – čistý, den – noc, dlouhý – krátký).

Rýmování

Pomůcky: libovolné obrázky, 2 slova by se měla rýmovat

Z kartiček vybíráme obrázky se slovy, která se rýmují (pes – les, koupe – houpe, chata – vata), později musí děti vymyslet k vybranému obrázku rým samy (např. kos – bos, kaňka – baňka, nitě – dítě, jabka – babka).

Vlastnosti

Pomůcky: libovolné obrázky předmětů

Děti říkají vlastnosti předmětů na obrázcích (tlustý, malý, starý, velký, veselý, ...).

Co to ještě znamená

Pomůcky: obrázky pro homonyma

Vybereme obrázky pro různé významy, např. sluníčko, kolo, kohoutek, motýlek, ucho, oko,... Děti uvádějí různé významy těchto slov: sluníčko (na nebi, hmyz, časopis), kolo (u auta, dopravní prostředek, plovací kruh), motýlek (hmyz, součást oblečení, plavecký styl), kohoutek (u vodovodní baterie, kur domácí, účes na hlavě). Děti mohou samostatně vymýšlet další slova (homonyma): koruna, zámek, zvonek.

Jak to řekneš jinak?

Pomůcky: žádné

Děti vytvářejí synonyma - slova různě znějící, ale stejného významu, např. dům – chalupa, barák, chata, budova. Děti hned na slova vymýšlejí věty a upřesňují význam.

Určování délky slov

Pomůcky: žádné

Děti určují, které slovo je krátké (les, pes, ...), má málo hlásek a vyslovujeme je krátce, a slovo dlouhé (maminka, sluníčko, ...), které má více hlásek a vyslovujeme je déle.

Délku slov můžeme znázornit pohybem: krátké – sed, dlouhé – stoj.

Protiklady

Pomůcky: žádné

Děti si sednou do kruhu a učitel vybere prvního, který bude říkat libovolná slova (cca po 5 vteřinách), koho napadne slovo protikladné, vysloví ho. Další slovo vyvolává ten, který první řekl protiklad.

Ostatní neumím

Pomůcky: žádné

Přijede k nám na návštěvu cizinec, který mluví velmi podobnou řečí, jako je naše, ale v této řeči není jiná samohláska než (učitel vybere jednu samohlásku). Všichni se snažíme dorozumět s cizincem. Naučíme se jeho řeč. Žáci vyslovují všechna slova pouze s vybranou slabikou. (Např. Jak sa dastana na nádraža?)

Čtu lépe než rak

Pomůcky: kartičky se slovy napsanými pozpátku, tabulka s kategoriemi slov

Ve třídě jsou rozmístěny lístečky se slovy napsanými pozpátku. Úkolem dětí je v co nejkratším čase si slova přečíst správně a zapsat podle pokynů učitele. Například najdi všechna slova jednoslabičná, nebo slova s největším počtem slabik...) Obměna: žáci jsou rozděleni do skupin a mají před sebou tabulku se sloupečky, do kterých zapisují slova podle počtu slabik.

Na krále

Pomůcky: žádné

Vybraný žák říká: „Jsem váš král a dnes se mi velmi líbí písmeno k. Co mi přinesete za dárek?“ Ostatní žáci vyjmenovávají slova začínající na K. Obměna: představte mi nové sluheděti vyslovují vlastní jména na určené písmeno.

Nejlepší paměť

Pomůcky: žádné

Děti mají za úkol napsat na papír 3 slova začínající na určené písmeno. Až učitel ukončí časový limit, děti slova přečtou a zapíší si body - slovo, které napsalo více žáků je za 1 bod. Slovo, které napsal jen jeden žák je za 2 body.

Na koho to slovo padne

Pomůcky: žádné

Úkolem žáků je ve dvojici říkat rozpočítadlo Na koho to slovo padne. Žák, na kterého padne poslední slabika, běží k tabuli a napíše počáteční písmeno svého jména. Celá třída pak postupně čte písmena a snaží se z nich utvořit slova.

Balónek

Pomůcky: nafukovací balónek

Děti sedí v kruhu a předávají si nafukovací balónek. Při každém předání musí žák říct podřazené slovo významem - např. živočich, potraviny apod. Učitel určí slovo nadřazené a děti říkají podřazené. Balónek není zavázaný, takže žákům znesnadňuje jejich soustředění obtížné předávání. Obměna: mohou říkat slova podle jiných kategorií - podstatná jména, vyjmenovaná a příbuzná, aj.

Kamarádi v domečku

Pomůcky: obrázek domečku s dvěma okénky zatavený ve fólii, kartičky s písmeny velikosti okýnek, zatavené ve fólii

Učitel vyvěsí na viditelné místo obrázek domečku. Uvede hru motivačním příběhem. „V domečku vždycky někdo bydlí a nerad bydlí sám. Lidé si hledají kamarády. My máme ve třídě domeček, ve kterém bydlí písmena a ta si také hledají kamarády.“ Do levého okénka umístí souhlásku a děti hledají mezi kartičkami samohlásky, které by mohly dělat kamaráda.

Malí detektivové

Pomůcky: žádné

Učitel napíše na tabuli písmena, která už děti znají. Používáme všechny 4 formy písmene. Některá písmena jsou převrácena zrcadlově, vzhůru nohama, nedokončená, napsaná špatně. Detektivové ve třídě musí odhalit všechny nepravosti mezi písmeny, smazat, opravit, doplnit.

Počítání v češtině

Pomůcky: kartičky s čísly z matematiky

Na tabuli jsou napsaná různá písmena, která děti znají. Jsou použity všechny 4 formy písma. Děti mají za úkol spočítat a ukázat zvednutou kartičkou počet velkých psací..., malých tiskacích...apod.

VĚTY

Zakázaná písmena

Pomůcky: žádné

1 žák jde za dveře a ostatní se domluví na zakázaném písmenu (např. K). Poté se vrátí a klade ostatním různé dotazy (Máš vypracovaný domácí úkol?) Ten, kterého se zeptá, musí odpovědět tak, by v odpovědi nebylo zakázané písmeno (Domácí úlohu jsem vypracoval.) Žák klade tak dlouho otázky, dokud neuhádne zakázané písmeno.

Kdyby...

Pomůcky: žádné

Lze provádět ústní či písemnou formou, ve dvojici či jako řetězovku. 1 řekne větu, další pokračuje. (1. Kdybych vyhrál, koupil bych si auto. 2. Kdybych si koupil auto, jel bych na dovolenou. 3. Kdybych jel na dovolenou, vzal bych si s sebou cestovní pas. ...)

Věty

Pomůcky: žádné

Utvoř větu (příběh), ve kterém budou všechna slova začínat na dané písmeno (kromě předložek a spojek). Petr si půjčil papírové peníze. Přišel do papírnictví. „Prosím, paní prodavačko, prodáváte pastelky?“ ...

Dvojice

Pomůcky: pytlík s lístečky (čísla)

Děti diktují slova, která píšeme na tabuli a zároveň je číslujeme. Máme pytlíček s čísly (tolik, kolik je slov), chodíme mezi žáky, ti si losují dvojice slov – ihned musí vytvořit větu (napsat, přečíst)

Tvoření vět dle nadpisu

Pomůcky: žádné

Utvoř věty, které mají s nadpisem společné 1. písmeno a obsahem s ním souvisí (JARO – Jana sází květiny. Alice hrabe. Ryby se prohánějí v potoce. Obloha je bez mráčku.)

Svět naruby

Pomůcky: žádné

Tvoříme dvojice vět opačného významu. (Ráno jsme se umyli. Večer jsme se umazali.)

Vymazaná písmenka

Pomůcky: žádné

Petr vylil kyselku na čítanku, kde se mu vymazala písmenka, zůstala pouze ta počáteční. Co tam asi mohlo být napsané? Sestav větu z počátečních písmen. (P m n a – Petr má nové auto)

Rozvíjení věty

Pomůcky: žádné

Holou větu postupně rozvíjíme (řetězovka). Pes štěkal. Náš pes štěkal. Náš hodný pes štěkal. Náš hodný pes Alík štěkal. Náš hodný pes Alík pořád štěkal. Náš hodný pes Alík pořád štěkal na kočku. Náš hodný pes Alík pořád štěkal na sousedovu kočku. ... (lze rozvíjet větu, kde všechna počáteční písmena budou stejná – Petr píše. Pilný Petr píše. Pilný Petr píše perem.).

Skládání vět

Pomůcky: sady vět rozstříhané na slova

Vytvoříme několik barevných sad vět – rozstříhané na slova. Děti musí poskládat větu.

Věty

Pomůcky: žádné

Na určitá písmena vymysli celou větu. Např. **P m n a**. Řešení - např. **P**avlík **m**ěl **n**ovou **a**ktovku.

Nakreslené věty

Pomůcky: žádné

Žáci na napsanou větu nakreslí obrázek.

Druhy vět

Pomůcky: žádné

Oznamovací věta: Co se stalo v parku? Každý žák udělá rozhlas (ruce u pusy) a řekne jednu větu – rozhlas nám něco oznamuje.

Rozkazovací věta: Zahrajeme si na tatínka a maminku – co ti doma rozkazují? (znázorňujeme vztyčeným prstem, symbol !)

Tázací věta: Na co se ptáš maminky, ... - znázorníme rukou u ucha.

Proč?

Pomůcky: žádné

Tvoření oznamovacích a tázacích vět – řetězovka nebo dvojice (Odpoledne jdu na procházku. Proč jdeš odpoledne na procházku? Chci se provětrat. Proč se chceš provětrat? Abych se cítil svěže. Proč se chceš cítit svěže? ...)

Pytlíky

Pomůcky: pytlíky, karty se slovy

Na tabuli se nakreslí pytlíky nebo žáci dostanou pytlíky se slovy, která se rozsypala. Kdo sestaví správně větu?

Poztrácená slova

Pomůcky: karty s písmeny

Žáci si vyberou např. tři libovolná písmenka, která jsou počátečními písmeny poztrácených slov ve větě. Příklad: M J N . (Maminka jde nakoupit.) Písmena lze přidávat, mohou se tvořit i souvětí.

Dokončí větu

Pomůcky: karty s větami

Učitel si připraví kartičky s větami, ale nedopíše ji. Žáci dopíší slovo podle významu - písemně na papír (stačí pouze jedním slovem). Lze připravit tak, aby v odpovědích procvičovali probíraný jev.

Příklad: V noci svítí na obloze (měsíc)

Obrázky

Pomůcky: karty s obrázky

Žáci si chodí pro kartičky s natisknutými obrázky a tvoří s nimi větu. Nezapomenout na velké písmeno a znaménko za větou. Když dopíše, jde si pro novou kartičku.

Na houbaře

Pomůcky: košík, papírové houby se slovy

Žáci chodí po třídě a sbírají do košíku houby – slova (vždy jeden druh hub si sbírá jeden žák). Z nasbíraných hub – slov si pak sestaví větu, aby dávala smysl.

Co vidíš na obrázku

Pomůcky: dějové obrázky

Děti popisují děj na větších dějových obrázcích, pomáháme jim vhodnými otázkami. Pokud děti zvládají tento úkol bez potíží, domýšlíme společně další situace, a tak rozvíjíme jejich fantazii (např. Babička přijela na chatu. Jaké dárky komu přivezla? Jak Brůnovi babičku pohostili? Jak babička prožila odpoledne na chatě? Kdy babička odjela?).

Vymysli větu

Pomůcky: dějové obrázky

Děti vymýšlejí věty na rozstříhané obrázky, zpočátku jim můžeme napovídat. Později již tvoří děti věty samostatně.

Hádanky

Pomůcky: obrázky předmětů

Soutěží dvojice dětí. Jedno dítě dostane obrázek a popíše předmět tak, aby to druhý uhodl (např. „Co to je? Patří to k oblečení, je to pevné, kožené a nosíme to na nohou.“

Na obchod

Pomůcky: obrázky předmětů z obchodu

Učitelka je jako paní prodavačka. Děti navštíví obchod, mohou si koupit jen ten obrázek, který dobře popíše a nesmí přitom říct název.

Na listonoše

Pomůcky: libovolné obrázky

Děti dostanou obálky, ve kterých je jeden obrázek. Každé dítě musí svůj obrázek popsat, ostatní děti hádají, co to je. Kdo uhodne, získává obálku s obrázkem.

V obchodě

Pomůcky: koš s hračkami

Každé dítě si vybere z koše hraček dva různé předměty. Předměty si děti prohlédnou a na výzvu je pojmenují. Potom tvoří jednoduché věty o svém nákupu.

Na hlasatele

Pomůcky: papírová televizní obrazovka, barevný fix

Vyrobíme si televizní obrazovku z velké krabice tak, že v přední straně krabice vyřízneme otvor o velikosti obrazovky, domalujeme knoflíky. Potom každé dítě vymyslí televizní zprávu (větu). Postupně se hráči stávají televizními hlasateli, ale pozor! Vypadl zvuk, a tak hlasatel dál mluví bez hlasu. Diváci pozorně sledují jeho obličej (oči, ústa, mimiku) a hádají, jakou zprávu hlásí. Ten, kdo uhodne zprávu jako první, se stane hlasatelem.

Ukrytá zpráva

Pomůcky: barevný papír, nůžky

Pro každou skupinu dětí napíšeme na barevný papír zprávu, rozstříháme ji a schováme v místnosti. Děti hledají pouze svoji barvu, jiné nesmí sbírat ani dotýkat se jich. Skupina, která zprávu (větu) nejdříve složí a přečte, vyhrává.

Na štafetu

Pomůcky: žádné

Děti si sednou do kruhu a jedno dítě začne odříkávat naučenou básničku. Když mu dochází dech, dotkne se souseda a ten pokračuje dál.

Popletené věty

Pomůcky: tabule a křída

Učitel napíše na tabuli věty typu:

(Maso jí psa. Rýma má Rudu. Si maluje Ruda. Ulice dává pozor na Pepu. Má rád Míla mámu. ...). Společně změníme pořadí slov tak, aby měly věty smysl.

Stříhání

Pomůcky: lístečky s větami, ve kterých není rozlišena hranice slov.

Děti jsou rozděleny do skupin a mají za úkol rozdělit věty na slova, nejprve tužkou a potom rozstříhat. Potom si skupiny lístečky promění a snaží se poskládat věty správně.

Hledám větu

Pomůcky: obálky s rozstříhanými větami

Děti jsou rozděleny do početně malých skupin. Dostanou na poloviny rozstříhané věty. Jejich úkolem je sestavit věty. Náповědou při hře by mělo být velké písmeno a znaménka.

Ú – Ů VE SLOVECH

Pohádka

Pomůcky: žádné

Jednou se v Králíkách uspořádal sjezd všech dlouhých u. Ta se měla dohodnout, co se nad nimi bude psát – čárka nebo kroužek? U se nemohla dohodnout, hádala se, křičela na sebe. Tuto situaci neuneslo jedno u, které zvedlo ruku a zařvalo: „Já jsem váš velitel. Vy ostatní se seřaďte za mnou!“ Všechna u údivem otevřela pusy a poslušně se seřadila za svého velitele, kterého od této doby respektovala. Proto má vždy 1. dlouhé u nad sebou čárku, protože je ostatních velitel. Ostatní u mají kroužek podle otevřené pusy od údivu.

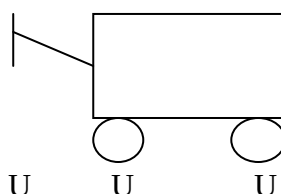
Psaní ú,ů s kartičkami

Pomůcky: barevné kartičky s ú – zelené, ů - modré

Barevné kartičky s písmenem ú (zelená), ů (modrá) - uč. říká slova v nichž se vyskytuje ů,ú a žáci ukazují příslušnou kartičku.

Vozíček

Pomůcka, která visí na nástěnce.

ABECEDA

Řazení

Pomůcky: žádné

Seřaďte se vedle sebe dle abecedy (bez mluvení)

Každý z vás vezměte nějakou věc (ne shodné), přineste ji na stůl, seřaďte věci dle abecedy

Posouvání písmenek

Pomůcky: žádné

Napiš si abecedu pod sebe. Ke každému písmenu napiš slovo, které začíná na dané písmeno, slovo, které má dané písmeno uprostřed a na konci:

A – Auto, mrAky, OlinA

B – Bič, koBka, zuB

Abeceda ve slovech

Pomůcky: žádné

Najdi slovo, ve kterém jdou dvě hlásky za sebou jako v abecedě (zmije, temno, ..)

Rozsypaný slovník

Pomůcky: pytlíčky se slovy

Ze slovníku vypadla slova. Posbírala jsem je do pytlíčku. Pomůžete mi je znovu seřadit podle abecedy?

Kimovka

Pomůcky: obrázky

Učitel ukazuje dětem obrázky (lze využít sady nalepené na čtvrtce). Může zapsat na tabuli. Poté schová, děti napíší slova, která si zapamatovaly. Kdo více? Napíšeme na tabuli, pak seřadíme dle abecedy. (Dále lze tvořit věty, určovat mluvnické kategorie, ...)

Ztracená písmenka

Pomůcky: list s písmeny

Učitel si připraví list s písmeny. Která písmenka chybějí? (Další práce – tvoření slov na chybějící písmena, vkládání do vět, tvoření slov příbuzných, zapojení fantazie – proč se asi ztratila – každé zvlášť, ...)

	CH	R	K	U	N	H
	X		B		V	
S		O		Z		E
D		J	Y	W		P
Q		I	G			F

Říkanka

Pomůcky: žádné

ABCD kočka přede, EFGHCHIJ pes do toho zavyje, KLMNO jdou dnes do ZOO, PQRSTUV jedí párky voňavé, WXYZŽ večer půjdou spolu na koncert.

Drak

Pomůcky: namalovaný drak

Namalujeme draka, pověsíme na zeď jako pomůcku. Každá mašlička obsahuje písmeno (např. Aa, Bb...) – seřazená dle abecedy

Telefonujeme

Pomůcky: telefonní seznam

Žáci vyhledávají příjmení.

Seznam

Pomůcky: kartičky dle témat (se jmény a příjmením dětí ve třídě, okolních měst, kopců, spisovatelů...)

Seřaď podle abecedy :

- jména a příjmení dětí ve třídě
- okolní města a obce
- okolní kopce, vodní toky
- věci na lavici, v aktovce, oblečení souseda...
- příjmení spisovatelů, ilustrátorů
- knihy ve školní knihovničce...

Řetězovka jinak

Pomůcky: žádné

Žáci jeden po druhém budou vyslovovat věty, které na sebe musejí tematicky navazovat. První věta musí začínat písmenem A a další věty pak následujícími písmeny abecedy. Na začátku hry se vždy stanoví téma, např. ZOO. (**A**le to je dneska krásný den! **B**yla by dobré jít do ZOO. **C**opak je možné nejít do školy?)

Stop!

Pomůcky: žádné, popř. list s tabulkou

Jeden žák řekne nahlas A, další písmena si říká „v duchu“. Soused kdykoliv řekne STOP. První žák řekne, u kterého písmene se zastavil. Třída plní následující úkoly:

- říkej názvy osob začínající písmenem ...K
-zvířat.....K
-věcíK
-jména spolužáků..... K
-jména měst, kopců.....K
-vlastnosti lidí K
-jaké znáš barvy..... K
-co osoby dělají.....K

Lze rovněž zahrát si hru Jméno, město, zvíře, rostlina, věc.

Abecední věty

Pomůcky: žádné (sešit)

Napiš co nejdelší větu, ve které každé slovo bude začínat písmenem abecedy (tak, jak jde za sebou). Lze začít z jakéhokoliv místa abecedy. (Alík běžel cestou domů. Mámá nese okurky, petržel Qidovi.)

Naše jména

Pomůcky: obálky s lístečky se jmény

Děti jsou rozděleny do skupin a mezi sebou soutěží, kdo dokáže dřív poskládat vlastní jména v obálce podle abecedy.

Pexeso – abeceda

Pomůcky: pexeso s písmeny

Žáci hledají vždy dvě shodná písmena. Při obrácení jednoho písmena řeknou písmeno následující v abecedě a poté otáčejí druhé písmeno. Když se nepodaří trefit dvě písmena stejná, řeknou následující písmeno v abecedě i u druhého písmenka.

Had

Pomůcky: žádné

Žák řekne písmeno podle abecedy, další žák písmeno následující, další řekne další písmeno atd. až je celá abeceda přeřikána.

Drobné hry:

Pomůcky:

Otevři penál, vyber si 5 věcí a seřaď je podle abecedy.

Napiš 5 ptáčků, zvířat ze ZOO, ryb, stromů, květin atd. a očíslej je podle abecedy.

Seřaďte se ve třídě podle abecedy podle příjmení, podle jména, podle chlapců, dívek.

Písmena

Pomůcky: žádné

Zadáme 10 písmen, ze kterých žáci tvoří slova (5min.) Tato slova seřadí podle abecedy.

Hodnotíme nejvíce správných slov, nejdelší slovo a správnost abecedního seřazení.

Ano nebo ne

Pomůcky: každému žákovi karta se slovem ANO - NE

Hráči sedí u stolu. V jedné ruce mají kartičku s nápisem ANO, ve druhé NE. Popřípadě je možné použít alternativní prostředky, třeba v jedné ruce držet tužku (ANO) a ve druhé ne.

Učitel má připravený seznam několika zjišťovacích otázek, tedy takových, na které lze odpovídat ANO nebo NE. Přečte otázku, nechá několik dramatických sekund a pak se zeptá: "Ano nebo ne?"

Následně každý hráč zvedne jednu ruku, čímž označí svoji odpověď. Pokud nezareaguje okamžitě (tak do dvou sekund), počítá se to jako špatná odpověď, stejně tak se netoleruje zvednutí jedné odpovědi, pak rychlé přehodnocení názoru a zvednutí druhé. Proto se nevyplácí dlouho otálet či moc do hloubky přemýšlet. Za každou odpověď je jeden bod.

Hru je možné pojmut dvěma způsoby. Buď ji hrát jako test nějakých konkrétních znalostí z toho, co se právě učitel snaží žáky naučit, - například ABECEDU, a dává otázky typu – leží písmeno M v abecedě před písmenem N – (ANO, nebo NE) nebo používat záludné otázky, zajímavosti, chytáky, otázky pracující se slovy, hádanky a hlavolamy - zde pak hraje roli fakt, že na přemýšlení o odpovědi není moc času.

Kartičky

Pomůcky: kartičky s danými pojmy

Na kartičky z tvrdého papíru napíšeme různé pojmy např. zvíře, barva, stát, město, jméno dívky, jméno chlapce, ovoce, zelenina, herec, herečka, zpěvák, zpěvačka, pohádková postava apod. Vylosuje se písmeno (klasickým principem - někdo v duchu říká abecedu a druhý ho stopne)- vylosované písmeno bude např. **M**. Učitel čte postupně kartičky, a kdo první odpoví na věc z kartičky, např. zvíře – MUFLON, barva - MODRÁ, získá kartičku. Na konci hry se kartičky sečtou a kdo jich má nejvíc, vyhrál.

SOUHLÁSKY

Protiklady

Pomůcky: žádné

Uspávání plyšáků – ukolébavka, místo slov měkké slabiky – ši, ši, ...

Pochod vojáků – pochodujeme, místo slov tvrdé slabiky

Bingo

Pomůcky: tabulky s okénky 3x3

Natipujeme si Bingo (lísteček s okénky 3 x 3, kam napíšeme měkké a tvrdé slabiky). Učitel říká slova s měkkými a tvrdými slabikami, žáci si vyškrtávají slabiky, které měli natipovány. Kdo má linii, rohy, celé bingo?

Rozpočítadla, říkanky

Pomůcky: žádné

Hy, chy, ky, ry, dy, ty, ny, tam píšeme tvrdé y.

Žofka šije čepici, Řehoř cítí jehlice a „ď, ť, ň“ poskakují, mají z toho legraci.

Měkké „i“ je měkký nos, zamačkej si na něj dost. (di, ti, ni) (sáhneme si na nos, značí –i-)

Tvrdé y si pohrává, na bradě se schovává. (dy, ty, ny) (ukážeme si na bradu, prst pod bradou znázorňuje –y-)

Uspávání zvířátek

Pomůcky: žádné

Žáci utvoří kroužek, uprostřed kroužku spí např. medvídek, Křemílek a Vochomůrka ..., - děti se drží za ruce, chodí do kolečka kolem něj, *dupou* a říkají velmi hlasitě:

„Hy, chy, ky, ry, dy, ty, ny, tam se píše y.“

Pokud medvídek spí, děti našlapují potichu, aby ho nevzbudily a říkají :

„Ži, ši, či, ři, ci, ji, di, ti, ni, tam se píše i.“

Schody

Pomůcky: lístečky - domino

Připravíme si kartičky, rozdělíme je na dvě části. Do levé napíšeme slabiky di, dí, dý, dy, ti, tí, tý, ty, ni, ní, ný, ny, do pravé části doplňovaná slova. Žáci řadí pod sebe jako schody (1. slabika a poslední slovo se shoduje).

di	Tat' _nek						
	Tí _	N _kdo					
		ni	D' _mka				
			dý	T _cho			
				ti	Kon' _ček		
					ní	D _vadlo	

Proč?

Pomůcky: kartičky s čísly

Tato hra je vhodná pro procvičování s odůvodňováním. Děti si připraví zásobu slov s měkkými a tvrdými slabikami, kterou využijí. Učitel rozdává žákům čísla (lze je napsat na kartičky a položit jim je na lavici). Vyvolá číslo, např. 5 (= Pepík, ten řekne slovo – např. divadlo a vyvolá další číslo, např. 3 (= Karel, ten zopakuje slovo, doplní měkké nebo tvrdé y, vyvolá např. 1 (= Zuzana, ta odůvodní předchozí odpověď (Karel odpověděl správně /špatně, napíšeme i, protože di je měkká slabika, zadává další slovo – šiška,)

Slabiky nás postaví

Pomůcky: žádné

Děti sedí v kroužku a učitel jim určí, která slabika je postaví. Říká postupně a zvolna různá slova a na slovo, které obsahuje určenou slabiku, se děti postaví. Je dobré zařadit slova se slabikami s jinou samohláskou – děti si více uvědomí správnou slabiku- na chy: chytrý, chyba, vychýlí, chodba

Jazyková kimovka

Pomůcky: žádné

Na tabuli jsou napsané ve sloupci tvrdé slabiky. Žáci si je mohou určitý čas číst, prohlížet. Poté se tabule zavře a žáci mají za úkol napsat co nejvíce slabik, které si zapamatovali. Obměna: měkké slabiky, vyjmenovaná slova

Hra se slabikami

Pomůcky:

Napiš 3 slova, ve kterých je slabika např. „hy“ a další slabiky tvrdé, „ži“ a další slabiky měkké.

Kartičky s - y, i

Pomůcky: kartičky s y, s i

Učitel říká slova, ve kterých je – y, i. Žáci zvedají správné písmeno, které tam patří.

Obměna: žáci ukazují místo kartiček tvrdé y – znázorněním pomocí prstů o bradu – je tvrdá. Měkké i zase zmáčknutím nosu.

SLOVA S Ě

Hra se slabikami

Pomůcky: žádné

Napiš 3 slova, ve kterých je slabika např. „mě“ a další slabiky bě, pě, vě,

Obměna: Kolik slov vymyslíš na slabiku např. „dě“ za 2 minuty?

Kolik, co, který?

Pomůcky: kartičky s otázkami

Učitel si připraví na kartičky otázky, jejichž odpověď obsahuje slovo se slabikou bě, pě, vě, mě, dě, tě, ně:

Kolik je prstů na jedné ruce?

Který měsíc je pátý v roce?

Co září v noci na obloze?

Kolik je deset mínus jedna?

Kolik má člověk rukou?

Co kvete na zahradě a má to trny?

Jak se vydáme na krátký výlet bez dopravního prostředku? Atd.

Říkaneky

Pomůcky: žádné

Dě, tě, ně, dě, tě, ně, háček drží pevně „e“.

Ve slabikách bě, pě, vě, mě, slyšíme víc hlásek, píšeme jen dvě.(písmena)

Schody

Pomůcky: žádné

Pro procvičení učiva předpony ob, v, psaní mě-mně ve slovech. Upozorníme žáky na tiskařského šotka, který se vloudil do lístečků. U slabiky pě – pje se musí rozhodnout pro tu správnou, tu chybnou slabiku vyloučí ze hry.

vě	B_lostný								
	Bě	V_l na hřiště							
		Vje	Ob_mný						
			bje	Rozum_l					
				mě	Upřím_				
					mně	P_nkava			
						pě	V_decký		
						pje	V_decký		

HLÁSKOVÁ SPODOBA

Odůvodnění

Namaluj loď, popiš, nevíš?, namaluj 2 lodě – už víš?

Dívka – 2, 3, 4, 5 dívek

Jeden – mnoho (nehet – nehty, kříž – křížů)

Bez (krev – bez krve)

Trpaslík – obr (břízka – břízečka – bříza)

Rozkaz – co dělám? (drž – držím)

Jaký? – hloubka – hluboký

Při nácviu, opravách – do závorky piš odůvodnění

Dvojčata

Pomůcky: žádné

Slova, která jsou sluchově podobná, ale mají jiný význam a jinak se píší, žáci napíší na kartičky a nakreslí k nim obrázek. Lze je rovněž ztvárnit pantomimou (Kufr) (let – led, dup – dub, pod – pot, les – lez, zeď – zeť, plod – plot, ...)

Schody

Pomůcky: lístečky – schody, domino

Připravíme si lístečky s párovými hláskami a doplňovanými slovy:

p	Kre_							
	V	Ba_ka						
		b	Hrá_					
			ch	Fotogra_				
				f	Ne_ty			
					h	Ku_ka		

Lístečky

Pomůcky: lístečky - sady

Připravíme si několik sad lístečků. Na jedné straně bude slovo, místo hlásky spodoby bude vynecháno. Na druhé straně bude odůvodněna správná hláska. (kone__ - konev – konve).

Využití – fotbal ve dvojicích (chybná odpověď = gól), samostatná práce – žák napíše slova do sešitu, pak si sám zkontroluje, odůvodní chybná slova.

Spodoba

Pomůcky: žádné

Namaluj jeden chléb a napiš *chlé* - . Namaluj 2 chleby a napiš 2 chleby.

Prasátka

Pomůcky: chlívek, prasátka

Připravíme si chlívek se dvěma vchody (b-p, s-z apod.). Vystříhneme prasátka, na která napíšeme slova, která musí děti správně rozdělit do chlívků.

Domečky

Pomůcky: domečky z papíru, kartičky se slovy

Vyrobíme domečky, na stříšce jsou daná písmena D-T, B-P,S-Z, V-F. Sadu slov rozděl do příslušného domečku.

VELKÁ PÍSMENA

Iniciály

Pomůcky: žádné

Představ se: Jmenuji se Klára Svěčená a mám ráda kopřivu svědivou.

Obrázek

Pomůcky: čtvrtky, fotografie z časopisů

Čtvrtku si rozděl na dvě poloviny. Do 1. části nakresli obrázek – postavičku chlapce,(dívky, zvířete, ...) Pod něj napiš pojmenování – kluk, chlapec, hoch. Na druhou část nalep fotografii, pod ni napiš jméno – Petr Novák

Dárky

Pomůcky: proužky papíru

Žáci mají proužky papíru, na který budou psát dle instrukcí.

Jsem kouzelná babička a posílám vám dárek – napiš jaký (obecné jméno), papírek přehni a vyměň si ho se spolužákem. Ta věc, kterou vám posílám, se jmenuje ... (vlastní jméno). Opět přehnu papírek a vymění si jej. Ta věc, kterou vám posílám, je určena k... (co s ní máš udělat?). Napiš, vyměň, pak čteme, hledáme vlastní jména.

Mapa

Pomůcky: větší papír, fixy

Nakresli mapu, kde názvy budou zaměřeny na nějaké téma (např. na jídlo): ves Brambory, potok Rajský, les Buřtovka, řeka Vývarová, vrch Syrečkovec, rybník Sardelka, ... Je možné pracovat ve skupinách, ve dvojicích.

Jméno, město, zvíře, ...

Pomůcky: papír - tabulka

Děti si rozdělí papír na 6 sloupců. Nadepíší si je: jméno, město, zvíře, rostlina, věc. Na vylosované písmeno začnou doplňovat do sloupců slova. Poté kontrola – nemá-li nikdo dané slovo = 10 bodů, shoduje-li se moje slovo s ostatními = 5 bodů. Napsal-li jsem špatně počáteční písmena (malé, velké) – za každou chybu -2 body. Kdo zvítězí?

Podtrhávání

Pomůcky: časopisy, texty

Žáků rozdáme text z časopisu, z listu, ve kterém mají za úkol najít a zakroužkovat buď určená velká písmena, nebo všechna velká písmena, případně vlastní jména.

VYJMENOVANÁ SLOVA

Nápady

Pomůcky: kartičky s namalovanými vyjmenovanými slovy, obrázky vyjmenovaných slov, schody, bingo, pexeso,

Předved' pantomimou vyjmenované, příbuzné slovo (Kufř)

Vymysli *hádanku* na dané slovo

Obrázkové kartičky VS (mohou si je namalovat děti), dopisování slov příbuzných s vyznačením slovního základu

Opaky – karty s obrázky (lyže (lyžař) – líže (zmrzlinu), pantomima

Lze využít her bingo, kimovka, schody (na 2 – 3 obojetné slabiky, nesmí se opakovat – bi, bí, by, bý, li, lí, ly, lý, ...)

Vytvoř krátký příběh z vyjmenovaných slov

Myslím si na VS, které začíná na ko,...

Myslím si na VS, které znamená mrštný, rychlý

Vytvoříme si pexeso (vyjmenované slovo + příbuzné = dvojice)

Nakresli (nebo vymysli) vtip skládající se alespoň ze 3 vyjmenovaných slov

Kartičky

Pomůcky: kartičky s vyjmenovanými slovy

Kartičky s jednotlivými vyjmenovanými slovy. Každá skupina má svou barvu. Žáci vytáhnou z krabičky kartičky a začnou je skládat např.:

podle pořadí slov jdoucích za sebou

podle abecedy

podle počtu slabik

podle vyskytujících se zvířat

podle sloves...

Příklady drobných her

Pomůcky: kartičky i/y

Vyhledej všechna podstatná jména, roztríd' je na názvy osob, zvířat a věcí

Poskládej je podle abecedy.

Vypiš nejkratší a nejdelší VS.

Vypiš slova s nejmenším a největším počtem samohlásek a souhlásek.

Vypiš názvy zvířat ze všech VS

Najdi všechny názvy měst a vesnic začínající slabikou BY ...

Vypiš všechna slovesa.

Kdo vymyslí nejvíce slov ze slova *-příbytek-*

Vytvoř verš, krátkou báseň na řadu VS, sestav příběh.

Učitel říká slova, žáci ukazují kartičky s písmeny I, Y.

Místo kartiček ukazovat jedním zdviženým prstem - I, dvěma prsty do v – představuje – Y.

učitel diktuje pouze slova, kde je jedno I/Y, žáci zapisují pouze „výsledky“, (tedy I/Y) jako v matematice.

Kartičky se slovy – např. : *zb - tečně*, na spodní straně je výsledek – Y.

Práce s kartami (a lá Loto)

Pomůcky: sada na lota

Připravíme si tvrdé karty, na které napíšeme vyjmenovaná slova, pod nimi necháme volné okénko. Do spodní části napíšeme do okének místo vyjmenovaných slov i/í. Vytvoříme si rovněž kartičky – ke každému vyjmenovanému slovu jedno příbuzné a tolik slov s i/í, kolik máme nadepsaných okének. U všech slov vynecháme doplňované i/y.

Úkol - zařaď k VS slova příbuzná, slova, která nejsou VS ani PS zařaď do kolonek s i/í.

Potom zapiš do sešitu. (počáteční nácvik – lístky s příbuznými slovy v řadě se stejnou barvou, po nácviku přeházet s ostatními sadami – různé barvy)

BRZY	JAZYK	NAZÝVAT SE	RUZYNEŽ
i/í	i/í	i/í	i/í
i/í	i/í	i/í	i/í

Slova na lístečky – příklad: brz_, jaz_ček, oz_vat se, ruz_ňský, brz_čko, z_ma, z_tra, z_nek, z_sk, z_dka.

Schody

Pomůcky: kartičky

Hra je vhodná na dvě až tři obojetné souhlásky, žádná slabika se nesmí opakovat. Všechny lístečky musí být stejně velké. (pokud se opakuje, tak všechny karty musejí jít za sebou ve stejném pořadí.)

bi	Kol'_ček								
	Lí	Zb_tek							
		by	L'_kožrout						
			lý	B'_kovec					
				bý	Upl_nout				
					ly	B'_lek			
						bí	Bl_zoučko		
							li	B_č	

Schody s tajenkou

Pomůcky: kartičky

Hra je obdobou schodů, uprostřed je napsána tajenka. 1. lístek má první kolonku prázdnou, poslední lístek má třetí kolonku prázdnou.

	P	b-č		P	l-že
bi	Y	l-kožrout	ly	I	m-ska
lý	L	m-č	mi	L	b-střina
mí	V	b-ložravec	by	V	m-šák
bý	K	kl-ka	my	O	b-lek
li	V	m-dlo	bí	D	m-tina
mý	Ě	l-tost	mý	U	
lí	T	um-vadlo			
my	U				

Práce ve dvojicích

Pomůcky: kartičky

Každý dostane sadu slov s vynechanými i/y, na rubu je slovo napsáno správně + odůvodnění. Střídavě si ukazují kartičky, ústně doplňují, 2. kontroluje dle rubu lístku. Řekne-li špatně, dal si vlastní gól – tato slova se dají na zvláštní hromádku. Na závěr si spočítají góly – kdo vyhrál? Společné odůvodnění slov, ve kterých chybovali (lze využít i jako samostatná práce – napíše, poté zkontrolují, opíší si odůvodnění)

Procvičování VS

Běhací diktát

Pomůcky: napsaný diktát

Na určitém místě ve třídě jsou napsány věty s probíraným učivem. Žák k nim běží, zapamatuje si je, napíše, běží na další větu, ... Je vhodné zvolit více míst ve třídě, kde diktát bude umístěn.

Pyramida

Pomůcky: kartičky s i/y

Děti mají kartičky s I / Y, jsou seřazeny vzadu ve třídě vedle sebe. Učitel diktuje slova i obojetnými souhláskami, odpočítá 1, 2, 3 a žák ukáže kartičku s doplněným i/y. Učitel řekne správně, odůvodní. Všichni, kteří chybovali, postupují o 1 místo dopředu (židle – lavice – židle – lavice – židle – lavice ...) Tak to jde až do té doby, než zvolíme vítěze – krále chyb.

Opakovací rozcvička

Pomůcky: kartičky s i/y

Žáci mají kartičky s I/Y, učitel řekne slovo, počítá do 3, žáci ukáží. Odůvodňuje chybující žák (většinou), všichni chybující udělají 3 dřepy.

Opravy diktátů – do závorky psát odůvodnění (bylina – VS, bylinkový – VS bylina, bič – není VS)

Říkanky, písničky

Zvířata natvrdo:

Býk, kobyly, dobytek, pustili se do kytek, myška a hmyz nespaly, na hlemýžďe čekaly.

Netopýr, netopýr, strašně moc se unavil, pozoroval slepýše, jestli něco nepíše.

Sýkora a sysel, sýček, schovali se do kytic, vydra a výr nakonec, zazvonili na zvonec.

Be, fe, le, me, pes se veze, co to na nás děti leze? Jednou po „b“ měkké „i“, podruhé zas tvrdé „y“. Be, fe, le, me, pes se veze – ke správnému „i – y“ nás svez.

Opaky

Někdo někde něčím byl,
Kladivem na hřebík bil.
Máme dobré živobytí,
Nesnášíme žádné bití.
Žižka hrad Kost dobyde,
Nepřátele pobije.
Tento hrad však nedobyl,
Nikoho tam nezabil.
Zbytek na talíři zbyl,
Zlý člověk psa holí zbil.
Bydlení říkáme bydlo,
Běhoun házíme přes bidlo.

Mlynář dal mlýn postavit,
Aby mohl mouku mlít.
Při bouřce se vždycky blýská,
Blizoučko je chata blízka.
K lyžování máme lyže,
Lída s chutí nanuk líže.
Taška z lýka je lýčená,
Maminka je nalíčená.
Lysinku má kachna lyska,
Oříšky nám dává líska.
Pruh na stěně to je vlys,
K lisování máme lis.

Bylina je plevel - býlí,
Sněhulák je celý bílý.

My máme dort, on je náš,
Můj kousek mi jistě dáš.
Musíme se mýdlem mýt,
Přejeme si něco mít.
Omylu se říká mýlka,
Čokoláda je zas Milka.
Milý Milan se mýlí,
Vodou jsme se často myli.

Na chlebu je kousek syra,
Žlutý nerost to je síra.
Knedlík je uvnitř syrový,
Zápach síry zas sírový.
Koláč cukrem sypeme,
Při chrapotu sípeme.
Miminko je brzy syto,
Mamka má na mouku síto.

Člověk jménem vše nazývá,
Z únavy se pusou zívá.
V „brzy“ píšeme tvrdé ýčko,
V brzičko je měkké –ičko.

Špatná vlastnost – to je pýcha,
Jehlou se do látky píchá.
Včelky berou z květin pyl,
Petr dobrou vodu pil.
Květ se musí opylovat,
Klíč pilníkem dopilovat.
Zvíře nemá ret, má pysk,
Hvízdnutí je krátký písk.
Na cestě se plazil slepýš,
Lepidlem si všechno slepíš.

Pes na měsíc někdy vyje,
Víla věnec z květin vije.
Velká sova – to je výr,
V řece se udělal vír.
Na skále houkali výři,
Vítr fouká, listí víří.
Radosti se nahlas výská,
Prsty se ve vlasech víská.
Měřím sebe – to je výška,
Věžička je hradní vížka.

Kimovka

Pomůcky: křída, tabule

Na tabuli napíšeme 20 vyjmenovaných slov. 1min. si je žáci čtou. Pak se tabule zavře. Kdo jich nejvíce správně napíše?

Hledání lístečků

Pomůcky: lístečky s probírajícími vyjmenovanými slovy

Lístky s vyjmenovaným slovem rozmístíme na plochu lícovou stranou k zemi. Každý žák družstva si projde celou část, podívá se na lístky a snaží se zapamatovat, kde je jaké vyjmenované slovo. Pak se seřadí a hra může začít.

Z každého družstva se jeden hráč připraví k přinesení nahlášených vyjmenovaných slov.

(Počet nahlášených vyjmenovaných slov je stejný jako počet družstev.)

Nejprve se řekne, jaké vyjmenované slovo má přinést svému družstvu. Pak hráči vyběhnou (buď hledají, nebo běží na jisto) a přinesou družstvu lístek s názvem hledaného vyjmenovaného slova. Nesmí však přinést víc lístků najednou (tzn. najde-li například kartičku s vyjmenovaným slovem, kterou mělo jeho družstvo hledat, vezme ji, donese do svého družstva a teprve potom běží hledat další kartičku s vyjmenovaným slovem). Jsou-li nalezeny vyvolaná vyjmenovaná slova, nastupují z každého družstva další hráči k hledání.

Vyhrává to družstvo, které má nejvíce nalezených lístků.

Kufr

Pomůcky: kvarteto s vyjmenovanými slovy

Jeden žák se postaví před tabuli, vybere si kartu z kvarteta vyjmenovaných slov, podle ní se pak snaží napodobit význam slova před ostatními spolužáky, kteří mají za úkol uhádnout, o které vyjmenované slovo se jedná. Kdo první uhádne, jde před tabuli a předvádí další vyjmenované slovo.

Obrázková vyjmenovaná slova

Pomůcky: kvarteto s vyjmenovanými slovy

Jeden žák se postaví před tabuli, vezme si kartu z kvarteta vyjmenovaných slov, zakryje dolní nápis a žáci se snaží podle obrázku poznat, o které vyjmenované slovo se jedná. Kdo uhádne první, jde před tabuli a ukazuje ostatním.

Najdu ji nejrychleji

Pomůcky: kartičky se slovy vybrané skupiny, ve kterých jsou úmyslné chyby

Na lavici jsou umístěny kartičky se slovy (učitel si zvolí, který pravopisný jev chce procvičit – např. vyjmenovaná slova po b), některá slova jsou napsaná záměrně s chybou. Úkolem žáků je napsat na lísteček nebo tabuli co nejrychleji slova s chybou. (Učitel může na začátku hry dětem říci, kolik je chybných slov, nebo omezit hru časově, mohou soutěžit skupiny – psát na tabuli a střídát se u tabule vždy po jednom žákovi - další může jít psát, až se předchozí posadí).

Třídíme

Pomůcky: obálky s lístečky s vyjmenovanými slovy a se slovy

Dětem rozdáme obálky, ve kterých jsou lístečky s různými slovy. Úkolem dětí je vytřídit slova se správným jevem (vyjmenovaná slova, může se použít i na jiné jevy – podst. jména, vzory apod.)

Karneval

Pomůcky: žádné

Úkolem dětí je uvést co nejvíce vyjmenovaných a s nimi příbuzných slov, která by mohla být vzorem pro karnevalovou masku - kobyly, myš, hlemýžď.

Ano – ne

Pomůcky: žádné

Učitel určí dětem kategorii, ve které budou hádat slovo. (např. vyjmenovaná slova po v).

Žáci musí klást učiteli otázky tak, aby on odpovídal jen ano – ne.

PODSTATNÁ JMÉNA

Skrývačky a hříčky

Pomůcky: Připravené věty na lístcích

Hledáme podstatné jméno – zvíře uvnitř věty: Vypouští ryba piliny?

Vymysli k němu slovo nadřazené, podřazené ...

Životnost rodu mužského

Pomůcky: zrcátko

Žáci si donesou zrcátko (nebo si je nakreslí). Pravidlem je „Změna je život“. Vezmu si zrcátko a říkám: Jsem motýl, vidím motýla – došlo ke změně – životný. Jsem strom, vidím

strom – nedošlo ke změně, neživotný. Platí pro podstatná jména r. mužského končící na souhlásku.

Jedna – dvě

Pomůcky: kartičky s čísly 1, 2

Děti rozdělíme do skupin. Dostanou lístečky s čísly 1 a 2. Chodí na koberec, kde jsou umístěna podstatná jména v jednotném i množném čísle. Musí posbírat a správně zařadit co nejvíce slov – v obou sloupečcích musí být stejný počet slov. Převyšuje-li počet v jednom sloupečku, musí lístečky vrátit zpět na koberec. Kdo více (body – za každé správné slovo 1 bod, za dvojici (dům – domy) – za každé slovo 2 body, za chybně zařazené slovo – 2 body)

Rozcvička

Pomůcky: žádné

Vhodné na začátek hodiny. Stanovíme si pravidla – řeknu-li podstatné jméno r. mužského životného, stoupnu si a ukážu na sebe, podstatné jméno r. mužského neživotného – stoupnu si a ukážu na neživotnou věc (stůl), rod ženský – dřepnu, rod střední – zůstanu sedět. (obdobně na číslo podstatného jména). Učitel stanoví pravidla (za chybu třeba 5 dřepů), řekne slovo, počítá do tří, pak řekne teď, žáci musí reagovat.

Já řeknu málo – ty řekneš mnoho

Pomůcky: obrázky s podstatnými jmény, větší dějový obrázek

Procvičujeme správné koncovky, používáme jednotlivé obrázky nebo si hrajeme nad větším dějovým obrázkem.

1. pád mn. čísla: Učitel – Je tady babička.	Dítě – Jsou tady babičky.
Učitel – Je tady malý kluk.	Dítě – Jsou tady malí kluci.
4. pád mn. čísla: Učitel – Vidím slona.	Dítě – Vidím slony.
Učitel – Vidím bílého medvěda.	Dítě – Vidím bílé medvědy.
6. pád mn. čísla: Učitel – Budu povídat o autu.	Dítě – Budu povídat o autech.
7. pád mn. čísla: Učitel – Půjdu tam s tetou.	Dítě – Půjdu tam s tetami.

Pád podstatných jmen

Pomůcky: žádné

1. p. – KDO, CO? Karkulka
2. p. – šla bez KOHO, ČEHO? Bez maminky
3. p. – šla ke KOMU, ČEMU? K babičce
4. p. – v lese uviděla KOHO, CO? Vlka
5. p. – vlk ji OSLOVIL a VOLAL: Kampak jdeš, Karkulko?
6. p. – povídali si o KOM, ČEM? O babičce
7. p. – nakonec se potkali s KÝM, ČÍM? S myslivcem

Na nedoslýchavé

Pomůcky: žádné

Nácvik pádů. Říkáme věty, slovo, u kterého chceme zjistit pád, řekneme šeptem.

Nedoslýchavý žák se musí zeptat na to slovo, které neslyšel, pádovou otázkou – pádové otázky má před sebou. (Včera jsme jeli **k babičce**. Ke komu, čemu jste jeli? K babičce.)

Sestavuj!

Pomůcky: kartičky s písmeny

Žáci sestavují z daných písmen co nejvíce podstatných jmen např. rodu mužského životného:

A	A	E	E	O	Ó	L	M	P	R	S	T	Z
			B	C	Č	K	N	D				

Žáci mohou pracovat i ve skupinách.

Vzory podst. jmen

Vylosujeme písmeno

Pomůcky: kartičky s písmeny (v pytlíku)

Žáci musí vymyslet podstatné jméno ke každému vzoru (rodu) počínající na dané písmeno (syn, strom, synovec, smyčec, starosta, strojuvůdce – selka, saze, skříň, slabost – sádlo, slunce, sele, stání.)

Práce se sadou obrázků

Pomůcky: obrázky

Zařaď všechna slova (obrázky) ke vzorům (k rodům)

Každému vzoru přiřadíme číslo

Pomůcky: žádné

Každému vzoru přiřadíme číslo (viditelně zapíšeme na tabuli, lze pouze vzory jednoho rodu – město – 1, moře – 2, kuře – 3, stavení – 4. Učitel nadiktuje 5 podstatných jmen. Žáci určí vzory, přiřadí k nim čísla, která sečtou a ukáží výsledek. Poté společná kontrola. (např. peříčko + nebe + zeli + kotě + poupě = 1 + 2 + 4 + 3 + 3 = 13)

Kimovka

Pomůcky: žádné

Děti diktují učiteli podstatná jména, společně si je přečtou, poté učitel zakryje tabuli, děti musí napsat všechna slova. Kontrola, lze seřadit dle abecedy. Poté u každého slova určí vzor (rod), vytvoří s ním větu.

Práce ve dvojicích

Pomůcky: kartičky s podstatnými jmény

Na 1 straně kartičky je podstatné jméno, na druhé straně je určen jeho vzor (rod). Navzájem se zkouší, chybné odpovědi jsou góly. (Lze využít jako samostatná práce – každé dítě dostane sadu, opíše podstatná jména, určí vzory, poté si sám zkontroluje – poté společný rozbor chyb)

Práce s magnetickou tabulí

Pomůcky: pytlík se slovy, karty se vzory

– nadepsané vzory, děti si tahají z pytlíku slova, zařadí je ke správnému vzoru, připevní na tabuli do správného sloupku

PEXESO

Pomůcky: žádné

Hrajeme pexeso. Dvojici tvoří podstatné jméno + vzor (např. židle, cibule) Lze vytvořit i větší kartu, kde budou vzory napsány, příslušnou dvojici žák položí pod daný vzor.

Slovní kopaná

Pomůcky: žádné

Žáci tvoří podstatná jména na končící hlásku či slabiku, u vytvořeného slova určí vzor (auto (město) – osel (pán) – loket (hrad) – talíř (stroj) – řeka)

Schody s tajenkou

Pomůcky: kartičky „schody“ s tajenkou

(lze připravit pro celou řadu, každý žák má svoji sadu, uprostřed mu vyjde část tajenky, kterou musí připojit k tajenkám dalších spoluhráčů – na lístečkách je ze zadní strany vyznačeno, kolikátí jsou v pořadí – která řada vyřeší jako první tajenku?)

1.	T	koště
kuře	Á	Zajíc
muž	T	kráva
žena	A	2.

2.	J	lev
pán	E	brokev
píseň	D	zelí
stavení	E	3.

3.	D	opice
růže	O	pes
pán	M	děda
předseda	Ů	

Schody

Pomůcky: kartičky „schody“

Děti skládají pod sebe jako schody lístky – k podstatnému jménu se přiřadí vzor (každý vzor se může uvést pouze jednou, při opakování je nutné zachovat posloupnost – všechny lístečky stejné rozměry!) – lze použít i pády, koncovky podstatných jmen.

žena	broskev									
	píseň	sůl								
		kost	práce							
			růže	kráva						
				žena	mrkev					
					píseň	obuv				
						kost	neděle			
							růže	koza		

Růží- í	Se starostm_								
	Kostmi - i	S větvm_							
		Písněmi - i	V obuv_						
			V kosti - i	V rakv_					
				Písni - i	Víl_				
					Ženy - y	S kozami			
						Ženami - i	S tabul_		

5. p.	K vlkovi							
	3. p.	Na stole						
		6. p.	Pod pokličkou					
			7. p.	Bez peněz				
				2. p.	Pro dědu			
					4. p.	Pes		
						1. p.	Mirko!	

Vynálezci

Pomůcky: žádné

Úkolem dětí je si zahrát na vynálezce. Všechny vynálezy se musí jmenovat tak, aby se daly skloňovat podle vzoru město - uklízedlo, brousidlo, měřadlo....Každý vynálezce musí popsat svůj vynález a říct, na co slouží.

Vzory podstatných jmen

Pomůcky: lístečky s názvy podstatných jmen (zvlášť rody).

Učitel přidělí každému žákovi jeden vzor z určitého rodu, po třídě jsou rozmístěny lístečky se slovy v jednom rodu, ale pod různými vzory. Úkolem žáků je nasbírat co nejvíce slov, která se skloňují podle jejich vzorů.

Jazykový cestovatel

Pomůcky: žádné

Učitel vybere žáka, který se stává cestovatelem. Úkolem spolužáků je vybrat pro něho cíl cesty. Cestovatelovým úkolem je vymyslet, co jim z výletu přiveze. Spolužák řekne – pojedíš na výlet do Jičína, cestovatel musí odpovědět - přivezu ti z výletu jablko (podstatné jméno začínající na stejné písmeno, jako je název města?) – spolužák pokračuje a musí určit rod a vzor podstatného jména.

Musíme je rozdělit

Pomůcky: věty napsané bez hranic slov, s chybami v koncovkách podstatných jmen

Žáci jsou rozdělení do dvojic. Jejich úkolem je správně napsat větu, rozdělit slova, koncovky podstatných jmen opravit, podstatná jména podtrhnout a nadepsat nad ně vzor.

Jeden nebo víc

Pomůcky: žádné

Učitel postupně říká různá slova. Úkolem žáků je zvednout ruku pouze tehdy, když vysloví podstatné jméno a na ruce zvednout prsty – 1 pokud je podstatné jméno v jednotném čísle, všechny prsty pokud je podstatné jméno v množném čísle.

Inventura

Pomůcky: barevné štítky, zapisovací tabulky

Učitel označí barevnými štítky ve třídě různé předměty, používá jen dvě barvy (jedna označuje věci, které žáci zapíší v jednotném čísle, druhá barva označuje slova v množném čísle). Úkolem dětí je zapisovat do tabulky názvy věcí, do jednoho sloupečku v jednotném čísle, ve druhém v množném. U každého podstatného jména doplní rod a vzor.

Kdo vymyslí víc podstatných jmen?

Pomůcky: žádné

Kdo vymyslí nejvíce podstatných jmen např. rodu mužského životného vzor pán nebo rodu středního podle vzoru moře? Atd. Slova si zapisujeme nebo odříkáváme nahlas a počítáme.

PŘEDLOŽKY

Hra s čepicí

Pomůcky: čepice, židle

Stojíme v kroužku, držíme v ruce čepici a dáváme ji na hlavu, před sebe, za sebe, ... Poté s židlí u lavice – čepice na židli, pod židli, leží u židle, ...

Kde je obrázek?

Pomůcky: obrázky s podstatnými jmény

Procvičujeme předložky (pod, na, v, za) a příslovce (nahore, dole, vedle, mezi, ...). Dáváme dětem instrukce: „Dej obrázek na stůl, pod židli, vedle vázy, do boty, ...“, a pak se ptáme: „Kde je obrázek kohouta?“ Děti ho musí najít a pojmenovat umístění se správnou předložkou. Pokud dítě správně odpoví, obrázek si nechá, pokud ne, obrázek vrátí.

ČÍSLOVKY

Počítáme i v češtině

Pomůcky: žádné

Učitel dětem říká různé základní určité číslovky. Jejich úkolem je snažit se najít ve třídě předměty, které tomuto číslu odpovídají. Je dobré si ve třídě spočítat různé předměty, které děti berou jako samozřejmost a ani si neuvědomí, že se mění – nástěnné tabule, křídly v misce, obsazené a neobsazené židle apod.

PŘÍDAVNÁ JMÉNA

Vyvození přídavných jmen

Pomůcky: žádné

Napiš co nejvíce barev

Jaký jsem?

K hláskám svého jména (může být zkrácené, např. Kuba, Tom, Míša, apod.) napiš charakteristiku, jaký jsi (KUBA = Kouzelný, Upovídaný, Bádavý, Atraktivní)

Jaký je? (pes, kamarád, počasí, ...)

Práce s lístečky

Pomůcky: připravené lístečky

Úkol pro žáky: lístečky, které máte před sebou, rozdělte na 2 hromádky. Na jednu dejte přídavná jména, na druhou podstatná jména. (kontrola). Poté každou hromádku seřaďte podle abecedy, vyjde vám tajemka. Daný úkol splňte. Poté dvojice запиšte do sešitu, určete u nich vzor (zvlášť podstatné, zvlášť přídavné jméno). S některými spojeními utvoř věty.

amatérský	U	Badatel	5
doutnající	D	Dýmka	D
dřevěná	Ě	loutka	Ř
krásný	L	Pohled	E
zimní	E	ponožky	P
živá	J	voda	Ů

Práce ve dvojicích – určování vzoru přídavného jména. Na lístečku je z jedné strany přídavné jméno, na druhé straně je vzor (veselí – veselí = mladí) – kontrola, chybné odpovědi S = góly. Lze použít i jako samostatná práce – každý samostatně určuje vzory, poté si sám zkontroluje. U chybně určených slov napíše odůvodnění.

Řetězovka

Pomůcky: žádné

Žák řekne podstatné jméno, další musí říct, jaké to podstatné jméno je. Poté vymyslí podstatné jméno pro dalšího spoluhráče. (1. AUTO, 2. NOVÉ AUTO, KUŇ, 3. ZÁVODNÍ KUŇ, POSTEL, 4. ...)

Hledání dvojic

Pomůcky: žádné

Jsou dána dvě písmena (možno využít i svůj monogram) – vymysli co nejvíce dvojic (přídavné a podstatné jméno) od daných písmen (KS – krátká sukně, krátké sako, ..)

Oslovení

Pomůcky: žádné

Oslov daný předmět tak, aby přídavné jméno začínalo na stejné písmeno (bystrozraká babičko, tupá tužko, ...)

Jaké je to?

Pomůcky: obrázky s podstatnými jmény

Děti říkají vlastnosti předmětů na obrázcích (malý, velký, starý, veselý, hubený, ...).

Pohádková zem

Pomůcky: obrázky s podstatnými jmény

Vybereme několik kartiček a vyprávíme dětem: „Byla jednou jedna pohádková zem a v té zemi bylo všechno ...“ - určíme jednu vlastnost (např. kouzelné, pěkné, popletené). Děti si pak vytahují kartičky a užívají přídavné jméno ve spojení s podstatným jménem na obrázku (kouzelné domy, kouzlený pán, kouzelná kniha, ...).

Hádavé princezny

Pomůcky: obrázky podstatných jmen s využitím jmen přídavných

Vybereme několik obrázků, u kterých užijeme přídavných jmen, např. nové šaty, sladké bonbony, staré kalhoty. Děti hrají hádavé princezny/prince: „Já mám novější šaty.“ „Já mám nejnovější šaty.“

Já si půjčím

Pomůcky: obrázky s podstatnými jmény

Procvičujeme přivlastňovací jména. Každé dítě má jeden obrázek, ptáme se: „Mohu si půjčit Adélčino auto?“ Adélka předá obrázek paní učitelce a žádá si od dalšího dítěte v kruhu jeho obrázek: „Mohu si půjčit Janiny banány?“. A takto pokračujeme dál.

Hledám správnou vlastnost

Pomůcky: obálky s lístečky

Žáci jsou rozděleni do skupin, každá skupina dostane obálku s pěti lístečky. Na každém lístečku je napsané přídavné jméno. Úkolem skupiny je najít k přídavným jménům vhodný předmět ve třídě. Je dobré zařadit i lidské vlastnosti, aby si děti uvědomily, že mohou přiložit lístek k sobě nebo spolužákům.

SLOVESA

Hra na tělo

Pomůcky: žádné

Určování času pomocí hry těla: minulý – bylo, prst směřuje dozadu přes rameno, přítomný – teď je, tlesknutí, budoucí – bude, prst směřuje dopředu. Lze namalovat na tabuli, zkoušení – učitel řekne sloveso, napočítá do 3, děti ukáží (chybně – 3 dřepy, skoky, ...)

Výlet do minulosti (osoby)

Pomůcky: žádné

Vyprávěním děti uvedeme do dob, v nichž se mluvilo v jiných osobách. Král – 1. os. č. množ., král ostatním onikal. Děti našich pradědů musely rodičům vykat. Dnes tykáme. (vedeme mezi sebou rozhovor).

Schody

Pomůcky: lístečky „schody“

Lístečky rozdělit na dvě poloviny, do levé napíši zkratkou mluvnické kategorie, do pravé tvar slovesa:

1. os., č. jedn., čas min.	Budou číst
3. os., č. mn., čas bud.	Píšeš
2. os., č. jedn., čas přít.	Vymalujete
2. os., č. mn., čas bud.	Pracoval jsem

Pantomima

Pomůcky: kartičky se slovesy

Žáci chodí po jednom, vyberou si kartičku a pomocí pantomimy předvedou dané sloveso. Ostatní hádají. Kdo uhodl nejvíce? (Např. spát, kopat, telefonovat, řídit apod.). Lze aplikovat i na podstatná jména.

Já a ty, my a vy - nepletu si je

Pomůcky: žádné

Učitel vypráví pohádku nebo příběh střídavě v 1. a 2. osobě. Úkolem dětí je zareagovat na změnu osoby smluveným signálem – postavení se v lavici, zvednutím obou rukou apod.

Dvojice se našly

Pomůcky: nalepovací štítky se slovesy v os. a čísle

Učitel nalepí na záda žáků štítky se slovesy v osobách a číslech. Úkolem dětí je nemluvit, procházet se mezi ostatními a posunovat k sobě dvojice dětí, které mají sloveso ve stejné osobě a čísle.

Hromádky

Pomůcky: lístečky se slovesy v různých tvarech

Ve třídě jsou rozmístěny lístečky se slovesy, žáci mají za úkol třídit slovesa do hromádek podle zadaných kritérií (infinitiv, osob, času apod.)

Je a bylo

Pomůcky: žádné

Žáci se postupně střídají. První žák řekne sloveso v přítomném čase a vybere dalšího spolužáka, ten převede sloveso do minulého čase a vytvoří s ním větu. Řekne další sloveso v přítomném čase a určí dalšího spolužáka.

Co by, kdyby

Pomůcky: žádné

Učitel začne vyprávět příběh slovy: „Kdybych ráno zaspal, přišel bych pozdě do školy“. Vybraný žák zopakuje druhou část věty a vymyslí další: „Kdybyste přišel pozdě do školy, neměli bychom s vámi hodinu.“

Roboti

Pomůcky: žádné

Děti si hrají na roboty a mluví jejich jazykem. Vysvětlují ostatním, co všechno umí. Používají slovesa v infinitivu. „Já pracovat s nožem, umět krájet zeleninu a z ní uvařit polévku.“

Cizinec

Pomůcky: žádné

Žáci tvoří věty, ve kterých jsou slovesa pouze v infinitivu. Např. Já dnes muset pracovat na zahradě. Proč ptát se na Mirku? Kdo dnes chybět? Atd.

Legrační vyprávění

Pomůcky: žádné

Vybereme si 3 slovesa, která použijeme k vytvoření krátkého legračního vyprávění. Jiná slovesa nepoužíváme, mohou se i opakovat.

SLOVNÍ DRUHY

Názvy knih

Pomůcky: připravené čtvrtky s titulními stránkami knih (propagační letáky)

Na čtvrtku si nalepíme z letáček obrázky knížek, kde je čitelný název knihy (lze jej zvýraznit). Poté rozdáme dětem a vysvětlíme jim, aby v názvech knih hledali slovní druhy (výčet napíšeme na tabuli, děti do sešitů a jednotlivá slova řadí do příslušných sloupců). Je vhodné mít ke každé čtvrtce vypracováno řešení na zvláštním papíru (obě čtvrtky očíslovat shodnými čísly) – snadnější kontrola.

Spojky

Pomůcky: žádné

Žáky naučit jako básníku:

- ale, avšak, aby, že,
- když, poněvadž, protože,
- neboť, vždyť, totiž.

Znáš slovní druhy?

Pomůcky: tabulka o 10 sloupcích, několika řádcích

Obdobná hra jako jméno, město, zvíře... Do horního řádku napíšeme podstatné jméno, přídavné jméno, citoslovce, body. Jeden z hráčů začne říkat abecedu, druhý ho zastaví. Na dané písmeno se zkusí vymyslet všechny slovní druhy. Ten, kdo bude mít vše vyplněné, řekne dost. Nepodaří-li se, učitel ukončí hru po 2 minutách. Za vyplněné slovo, které se neopakuje, se píše 10 bodů, za opakující se slovo (více hráčů), se píše 5 bodů.

Číslovky

Pomůcky: pytlík s lístečky s čísly

Používáme na rozlišení číslovek. Žák si vytáhne z pytlíku lístek s číslem, musí je ihned zařadit do věty. Kdo neřekne, vypadá ze hry (nebo získává trestný bod).

Znám pohádky a písničky

Pomůcky: kartičky s názvy slovních druhů a jejich číslem

Učitel ukazuje dětem kartičky a jejich úkolem je si vzpomenout na název pohádky nebo písničky, ve které je název s uvedeným slovním druhem (např. Podstatné jméno - Zlatovláška, číslovka- Tři zlaté vlasy...částice – Ať přiletí čáp, královno!)

Všechny druhy poznám

Pomůcky: žádné

Učitel vypráví dětem velmi pomalým tempem jednoduchou a známou pohádku. Úkolem dětí je vždy, když vysloví předem smluvený slovní druh, zvednout ruku. Kdo uhádne první, získává bod.

Starý strom

Pomůcky: delší rulička papíru, šátek, listy papíru velikosti A6, různobarevné fixy, pera

Vybraný žák představuje starý strom, sedí v prostoru na zemi, má zavázané oči a v ruce drží ruličku papíru (stočené noviny), která představuje uschlou větev. Kolem v blízkosti jsou poházené listy papíru (mohou mít tvar listů, ale nemusí). Úkolem dětí je psát na listy slova podle daných kritérií. Děti se musí ke stromu přiblížit co nejtišeji a snaží se na list napsat vybrané slovo (učitel určí např. vyjmenovaná slova po b a příbuzná, slovesa v infinitivu podle probíraného učiva, nebo učivo, které chce s dětmi procvičit). Strom nemá rád, když mu někdo listy sbírá a brání se suchou větví. Žák, představující strom, musí velice dobře naslouchat, a pokud slyší, že mu někdo na listy píše, klepne papírovou roličkou tím směrem. Pokud spolužáka zasáhne, ten musí lístek vrátit a pokusit se psát na jiný. Na list může napsat pouze 1 slovo, potom musí psát na jiný. Při hře je dobré zdůraznit dětem, že jde o poctivost při hře. Ani strom kolem sebe netluče větví bezhlavě. Každý žák píše jinou propiskou, po ukončení časového limitu se nejlepší stává stromem.

Všechno správné a čisté

Pomůcky: dětský zubní kartáček, žetony v podobě kuliček, kostiček apod.

Hru je vhodné provádět v období, kdy se v prvouce a přírodovědě probírá učivo Lidské tělo - péče o chrup. Děti sedí v kruhu a otáčejí položeným kartáčkem. Na koho ukáže štětiny, musí vyslovit slovo podle předem zadaných kritérií (měkké a tvrdé slabiky, vyjmenovaná a příbuzná slova...) Za správnou odpověď získává žeton. Hráč s největším počtem žetonů vyhrává.

Ruleta

Pomůcky: pet lahev naplněná z poloviny vodou, pet víčka

Žáci sedí v kruhu a otáčejí pet lahvi s barevným víčkem. Na koho víčko ukáže, musí říct slovo podle předem daného kritéria. Kdo zodpoví správně, získává víčko. Za špatnou odpověď se víčko odebírá. Po ukončení časového limitu vyhrává žák s největším počtem víček.

Vymýšlejí

Pomůcky: žádné

Žákům zadáme jedno slovo – nejlépe podstatné jméno, ze kterého mají vytvořit další podstatné jméno, přídavné jméno, sloveso, příslovce, ...

Např. šmoula

další podstatné jméno: šmoulák, šmoulinka,...

přídavné jméno: šmoulinkový, šmoulí,...

sloveso: šmoulil, vyšmouloval,...

příslovce: šmoulově, šmoulíkově,...

Žáci mohou pracovat i ve skupině a vymýšlet co nejvíce slov od jednotlivých slovních druhů.

Počátek ti určím

Pomůcky: žádné

Učitel určí a na tabuli napíše počáteční písmeno. Žáci chodí postupně k tabuli a přidávají po jednom písmena. Musí vytvořit slovo podle zadaných kategorií - vyjmenovaná slova, podstatná jména, slovesa aj.

SHODA PŘÍSUDKU S PODMĚTEM

Zvláštní obálky

Pomůcky: obálky s větami, rozstříhané věty

Žáci jsou rozděleni do méně početných skupin. Každá skupina dostane obálku, ve které jsou rozstříhané věty na základní skladebné dvojice. Úkolem dětí ve skupině je složit věty podle smyslu a koncovky příčestí minulého.

Práce s lístečky

Pomůcky: lístečky s podstatnými jmény a slovesy

Připravíme si lístečky – na část napíšeme podstatná jména v čísle množném, na druhou část slovesa v příčestí minulém. Při sestavování píšeme tak, aby podstatná jména i slovesa byla řazena dle abecedy. Do pravé části napíšeme tajenku. Úkol pro žáky: rozřídí lístečky na podstatná jména a slovesa. Každou hromádku seřadí dle abecedy. Dále pracují dle tajenky.

Děti	D	mával _.	N
Lodě	O	plul _.	A
Skla	P	řinčel _.	P
Vlasy	L	zhoustl _.	I
Zpěváci	Ň	zpíval _.	Š

Pomůcky: kartičky s větami v minulém čase

Na lístečky napíšeme větu v minulém čase (lehčí – holá věta, těžší – rozvitá věta), vynecháme koncovku příčestí minulého. Na druhou stranu napíšeme ZSD + doplněnou koncovku + odůvodnění.

- Práce ve dvojicích – zkoušení, kontrola druhým. Chybná odpověď = gól. Kdo bude mít méně gólů?
- Samostatná práce – přepis do sešitu, poté kontrola a oprava. Problémové věty společně zdůvodníme.

VYUŽITÍ LISTŮ S NALEPENÝMI OBRÁZKY

- Kimovka – prohlédni, přečti, zapamatuj
- Utvoř dvojice – co k čemu patří
- Slova nadřazená – podřazená (nábytek, jídlo, sport, zvířata...)
- Vypiš slova dle počtu slabik
- Seřaď slova dle abecedy
- Vypiš slova s i po měkkých souhláskách (y po tvrdých souhláskách)
- Vypiš slova, která obsahují – tvrdé souhlásky, měkké, obojetné, samohlásky a, ...
- Utvoř věty s těmito slovy
- Možná ocenit – hra na obchod
- Vypiš podstatná jména dle rodu (možno stanovit počet, např. 3)
- Utvoř množné číslo od každého podst. jm. (nebo vyber 10, napiš v jednotném, množném čísle)

- Urči vzory podstatných jmen
- Daná podstatná jména dej do 7. pádu, ... čísla jedn., množ.
- Ke každému podstatnému jménu přidej přídavné jméno (popř. utvoř z něho přídavné jméno)
- Dané obrázky jsou podměty – doplň přísudky, převed' do množného čísla, minulého času.
- Vyber si 5 obrázků, které se objeví v příběhu, který sestavíš
- Popiš některý předmět, který je zde nalepen
- Který z předmětů by sis teď přál mít tady a proč?
- Který z předmětů by udělal radost mamince, tatínkovi, sourozenci, kamarádovi a proč?

Zdroje:

- Pišlová, S.: Jazykové hry. Fortuna, Praha 2008
- Ječná, K.: Nuda při češtině? Ani nápad! Praha, Agentura STROM 1999.
- Ječná, K.: Miniprojekty v českém jazyce. Mladá Boleslav 2001.
- Charvátová - Kopicová, V., Boháčová, Š.: Šimonovy pracovní listy 7 – logopedická cvičení II, Praha: Portál, s. r. o. 1997.
- Charvátová - Kopicová, V., Boháčová, Š.: Šimonovy pracovní listy 6 – logopedická cvičení I, Praha: Portál, s. r. o. 1997
- Jadvižáková, H., Reitterová, L., Vaňková, J.: Řečová výchova 2 - náměty pro hodiny řečové výchovy pro druhý ročník zvláštní školy, Brno: Compacta 2004
- Březinová L., Havel J., Stadlerová H.: Český jazyk příručka učitele pro 1. ročník základní školy. Fraus, Plzeň 2008
- Kosová J., Babuřová G.: Český jazyk příručka učitele pro 3. ročník základní školy. Fraus, Plzeň 2009
- Kozlová M., Holasová J.: Průvodce k učebnicím českého jazyka pro učitele 1. ročníku základní školy. Didaktis, Brno 2002
- Burianová H., Jízdna L., Tarábková M.: Průvodce k učebnicím českého jazyka pro učitele 2. ročníku základní školy. Didaktis, Brno 2007
- Burianová H., Jízdna L.: Průvodce k učebnicím českého jazyka pro učitele 3. ročníku základní školy. Didaktis, Brno 2005
- Grunhutová P., Humpolíková P.: Průvodce k učebnicím českého jazyka pro učitele 4. ročníku základní školy. Didaktis, Brno 2005
- Houška T.: Škola hrou. Tomáš Houška nakladatelství a vydavatelství, Praha 1991
- <http://www.hranostaj.cz>
- Mgr. Zdeněk Petržela, DVPP